

Finansiering och uppföljning av
barns och ungas rätt till kultur

Flernivå- samverkan främjar barnets bästa

KULTURRÅDET

Förord

Den här rapporten är en del av Kulturrådets slutrapportering av regeringsuppdraget "Barnrätt i praktiken".

Uppdraget har inneburit att Kulturrådet analyserat eventuella behov av att utveckla den praktiska tillämpningen av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) inom vårt verksamhetsområde.

Rapporten visar att ett fungerande samspel mellan kommuner, regioner och staten är nödvändigt för att barnkonventionen ska kunna efterlevas. I detta arbete framstår tre områden som särskilt centrala:

- Förstärkt samverkan och samordning mellan kommuner, regioner och staten kring barnets bästa
- Fortsatt statligt utvecklingsstöd till folkbibliotek och kulturskolor
- Utvecklad uppföljning och analys av barns och ungas rätt till kultur

Förstärkt uppföljning och utredning av uppdrag som rör barn och unga kan stärka det barnrättsstrategiska arbetet inom staten, regioner och kommuner. Det kan ske genom att generera kunskap om hur olika nivåers insatser ser ut och samverkar. Den här undersökningen visar att alla nivåer i offentlig verksamhet har en viktig och särskild roll att fylla för att vi ska kunna säkra och stärka barns och ungas rätt till kultur.

Vi som arbetar i offentlig verksamhet på olika samhälleliga nivåer måste bli bättre på dialog om vad vi gör och vad vi vill åstadkomma. Vi måste rikta våra insatser så att de stödjer varandra, och har förutsättningar att ge synergier, mot de mål som ska uppnås. För mig handlar flernivåsamverkan och flernivåstyrning om det. Arbetet med samverkan för att skapa en ändamålsenlig styrning av offentliga medel kommer bli allt viktigare framöver givet begränsade resurser.

Kulturrådets arbete för barns och ungas rätt till kultur har utvecklats under tiden med regeringsuppdraget och vi tar med oss kunskapen vi tillägnat oss. Vi vill göra det möjligt för alla barn och unga att ta del av och delta i kulturlivet, samt att själva skapa konst och kultur.

*Kajsa Ravin
Generaldirektör Kulturrådet*

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning.....	9
Bakgrund och disposition.....	9
Utgångspunkter	10
Undersökningens genomförande	15
Finansieringen av kultur för, med och av barn och unga i kommunerna	17
Så finansieras kommunernas arbete med barns och ungas kultur.....	17
Finansieringen av professionell kultur i skolan är ett komplext flernivåsystem.....	23
Kommunerna har ett stort finansiellt ansvar för kultur på fritiden.....	27
Likvärdighet och tillgänglighet i barns och ungas tillgång till kultur ställer särskilda krav på samverkan	31
Statsbidrag stödjer utvecklingsarbete för barns och ungas delaktighet.....	34
Uppföljning av barns och ungas rätt till kultur.....	37
Uppföljning i flera nivåer	37
Det finns stora skillnader i kommunernas uppföljning av barns och ungas rätt till kultur.....	38
Uppföljningen av Kulturrådets bidrag till barn och unga behöver fortsätta utvecklas.....	40
Skilda förutsättningar för att följa upp samspelet mellan olika medel till barns och ungas kultur....	45
Slutsatser och förslag.....	49
Ett fungerande samspel mellan nivåer är nödvändigt för att barnkonventionen ska kunna efterlevas.....	49
Viktigt med samverkan och samordning inom och mellan kommuner och regioner.....	49
Behov av fortsatt statligt utvecklingsstöd till folkbibliotek och kulturskolor	50
Behov av att utveckla uppföljning och analys av barns och ungas rätt till kultur	51
Referenser	52
Bilaga 1. Intervjufrågor.....	55
Bilaga 2. Kulturrådets bidrag till kommuner med barn och unga som slutmålgrupp.....	56
Bilaga 3. Kulturrådets bidrag till kommuner med barn och unga som slutmålgrupp, per kommun, år 2022	57

Sammanfattning

Den här undersökningen ingår i Kulturrådets redovisning av regeringsuppdraget "Barnrätt i praktiken" (BiP). Under uppdraget har Kulturrådet identifierat och arbetat med utvecklingsområden för praktisk tillämpning av barnkonventionen inom vårt verksamhetsområde. Undersökningen bidrar särskilt till utvecklingsområdet utvecklad uppföljning och utredning om barnets bästa. Detta område är viktigt för att stärka Kulturrådets barnrättsstrategiska arbete, både internt och externt.

Syftet med undersökningen är att få kunskap om kommunernas förutsättningar för att uppfylla barns och ungas rätt till kultur så att Kulturrådet kan utveckla vårt arbete med flernivåsamverkan och flernivåstyrning kopplat till dessa frågor. Ett delsyfte är att lyfta goda exempel som Kulturrådet kan sprida i vår dialog med kommuner och regioner.

Undersökningen fokuserar på två huvudfrågor:

1. Hur finansieras kommunernas arbete med barns och ungas rätt till kultur och hur ser samspelet ut mellan kommunala och regionala medel samt riktade statsbidrag i det arbetet?
2. I vilken mån görs uppföljning för att säkerställa alla barns och ungas rätt till konst och kultur?

Utgångspunkten för undersökningen är barnkonventionens bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Enligt barnkonventionens artikel 31 ska det offentliga tillförsäkra kultur *för, med och av* barn och unga.

Undersökningen bygger primärt på en intervjustudie som Kulturrådet genomförde under hösten 2022 med sex kommuner och deras regioner.

Alla nivåer behövs för att uppnå barns och ungas rätt till kultur

En övergripande slutsats av undersökningen är att kommunala, regionala och statliga medel gemensamt, och på olika sätt, bidrar till att uppfylla barns och ungas rätt till kultur.

Stat, region och kommun bidrar gemensamt till att skapa en nationell infrastruktur för kultur och ett brett utbud av olika konst- och kulturformer i hela landet. Offentligt stöd till såväl kulturinstitutioner som fria aktörer är en förutsättning för att barns och ungas rätt till kultur ska kunna uppnås.

Kommunala medel är avgörande för det löpande arbetet med barns och ungas rätt till kultur. Utöver fasta verksamheter som bibliotek, kulturskola och annan fritids- och lovertksamhet stödjer kommuner professionell kultur i skolan och lokala aktörers kulturutövande. Kommunerna ger också stöd direkt till unga konst- och kulturutövare. Sammantaget finansierar den kommunala nivån kultur *för, med och av* barn och unga.

Regional finansiering främjar barns och ungas ökade tillgång till konst och kultur framför allt genom regionala institutioner för olika konstformer (varav vissa drivs tillsammans med kommuner) och subventionerade utbud av kultur som erbjuds barn och unga i skolan. Regionerna ger också direkt stöd till fria aktörer i regional samverkan, däribland ungdomsorganisationer och aktörer som arbetar med ungt arrangörskap.

Utöver att ge omfattande stöd till kulturinstitutioner och fria aktörer bidrar Kulturrådet även med riktat stöd till utveckling av kommunala kulturverksamheter som riktar sig till barn och unga. Kulturrådet

stödjer utvecklingen av kulturskoleverksamhet, bibliotekens verksamhet för barn och unga samt läsfrämjande insatser. Kulturrådets olika utvecklingsstöd används till att inleda eller förstärka arbetet med att tillämpa barnkonventionen, att göra verksamheter mer tillgängliga för olika målgrupper barn och unga samt till samverkan kring barns och ungas tillgång till konst och kultur. Dessa stöd stärker verksamheter genom att bidra till kunskapslyft och ändrade arbetssätt. Vidare ger Kulturrådet även stöd till att utöka och tillgängliggöra utbudet av kultur inom skol- och biblioteksverksamhet.

Finansieringen av professionell kultur i skolan är ett komplext flernivåsystem

Skolan betonas som en viktig arena för att uppfylla barns och ungas rätt till konst och kultur. Samtidigt finns utmaningar med samordning och samverkan mellan förvaltningar, mellan förvaltning och skolor, och mellan kommun och region.

Professionell kultur i skolan finansieras genom en kombination av kommunala, regionala och statliga medel. Många kommuner har budgetanslag för kultur i skolan. Vidare erbjuder regioner utbud av subventionerad kultur till kommuner och skolor. Vissa regioner ger också särskilt transportstöd till skolor i syfte att tillgängliggöra kultur för barn och unga i hela regionen. Kulturrådets bidrag Skapande skola tilldelas skolhuvudmän för att öka tillgången till professionell konst och kultur i grundskolan.

Efterfrågan på Skapande skola ökar och 2022 ansökte 382 skolhuvudmän om drygt 100 miljoner mer än Kulturrådet hade att fördela ut. Bidraget beskrivs som centralt för att öka tillgången till professionell kultur i skolan. Kommunerna har dock mycket olika förutsättningar att söka och hantera bidraget och inför läsåret 2023/2024 inför Kulturrådet därför förändringar i Skapande skola som förenklar ansökan. Detta har lett till ett historiskt stort antal ansökningar 2023, hela 425 stycken.

Kommunerna har ett stort finansiellt ansvar för kultur på fritiden

Kommunernas arbete med barns och ungas kultur på fritiden omfattar en stor bredd av verksamheter, från bibliotek och kulturskolor till ungdomsverksamhet och projektstöd. Flera kommuner ser barns och ungas tillgång till kultur på fritiden som ett viktigt utvecklingsområde.

Statsbidrag som Stärkta bibliotek och utvecklingsbidraget till kulturskolor bidrar till att utveckla tillämpningen av barnkonventionen och bredda deltagande i verksamheter. Inköpsstödet till folk- och skolbiblioteken innebär ett väsentligt tillskott till landets folk- och skolbibliotek.

Det finns behov av fler former av statligt och regionalt stöd till barns och ungas kultur på fritiden. Mer långsiktiga bidrag och medel till lovverksamhet efterfrågas särskilt.

Staten främjar likvärdighet, tillgänglighet och barns och ungas rätt till delaktighet och inflytande

Undersökningen visar att Kulturrådets olika riktade stöd till folkbibliotek och kulturskolor bidrar till att öka likvärdigheten i barns och ungas tillgång till kultur samt till att göra verksamheter mer tillgängliga för fler barn och unga. Satsningar som stöds av Bokstart och Läsfrämjandelyftet (kompetensutveckling) bidrar till att stärka likvärdigheten i läsfrämjande insatser som riktas till barn eller särskilda grupper barn. Kulturrådets utvecklingsbidrag till kulturskolan har haft en avgörande roll för

att bredda såväl utbud som deltagande i kulturskolor och bidrar därmed till att öka tillgängligheten i kulturskolans verksamhet. Stärkta bibliotek har bidragit till att göra folkbiblioteken mer tillgängliga för barn, liksom för barn och unga med funktionsnedsättning.

Statsbidrag används också till att uppfylla barns och ungas rätt att bli hörda i och påverka kulturverksamheter, i enlighet med barnkonventionens artikel 12. Stärkta bibliotek har möjliggjort för folkbiblioteken att utveckla arbetet med barns och ungas delaktighet och inflytande. Utvecklingsbidraget till kulturskolan har bidragit till att fler musik- och kulturskolor tillämpar barnrättsbaserade arbetssätt som att skapa förutsättningar för barns och ungas delaktighet och inflytande.

Det finns stora skillnader i kommunernas uppföljning och analys av barns och ungas rätt till kultur

Undersökningen visar att kommunernas uppföljning av finansiering av barns och ungas rätt till kultur ser väldigt olika ut. De av kommunerna som erbjuder barn och elever ett utbud av kultur i förskolan, grundskolan och/eller gymnasiet följer upp vilka skolor och klasser som tar del av utbudet. Endast en kommun, Malmö stad, har i detalj kartlagt resursfördelning och tillgång till kultur för olika åldrar, grupper och verksamheter på skoltid och fritid. Respondenter efterfrågar mer kunskaps- och erfarenhetsutbyte om barnkonsekvensanalyser på kulturområdet.

Uppföljningen av barns och ungas rätt till kultur behöver fortsätta utvecklas

En slutsats av den här undersökningen är att det behövs mer kunskap om hur olika medel samspelar för att kommuner, regioner och staten på bästa sätt ska kunna tillgodose barns och ungas rätt till kultur. För att kunna analysera effekter av olika förändringar är det centralt att följa utveckling över tid. Existerande statistikinsamling på biblioteks- och kulturskoleområdet skapar goda förutsättningar för analys. Denna typ av uppgifter saknas dock för kultur i skolan.

Undersökningen visar att Kulturrådets stöd med slutmålgrupp barn och unga når samtliga kommuner. Det är vanligare att storstadskommuner tar emot fler bidrag. Samtidigt visar resultaten att Kulturrådet kompenserar landsbygdskommunernas relativt små befolkningar av barn och unga så att även dessa kommuner får medel för att kunna genomföra verksamhet. Barn i storstadskommuner får minst medel per invånare 0–18 år. När det gäller uppföljningen av Kulturrådets bidrag där barn och unga är en av flera prioriteringsgrunder sker ett utvecklingsarbete kring indikatorer för att fånga hur stor del av bidragen som når barn och unga.

Kulturrådets bedömningar och förslag

Ett fungerande samspel mellan nivåer är nödvändigt för att barnkonventionen ska kunna efterlevas

En övergripande slutsats av undersökningen är att insatser från såväl kommuner och regioner som staten behövs för att uppnå barnets rätt till kultur enligt barnkonventionen. Undersökningen visar att det finns potential att utveckla samspelet mellan de tre nivåerna. Det gäller i synnerhet på området professionell kultur i skolan där finansiering sker i ett komplext flernivåsystem och det saknas statistik på kommunala utgifter.

Kulturrådet bedömer att fortsatt dialog mellan de tre nivåerna är centralt för att säkra att de offentliga

stöden till kultur för barn och unga förblir relevanta och fortsätter att stödja varandra. Via kultursamverkansmodellen fortsätter vi att föra en tät dialog med regionerna för att säkerställa att vi gemensamt bidrar till att möjliggöra barns och ungas rätt till kultur. I detta arbete planeras en samtalsserie om barn och unga som primärt vänder sig till målgruppen politiker, chefer och strateger inom regionala och kommunala förvaltningar och verksamheter.

För att Kulturrådet fortsatt ska kunna utveckla våra insatser för samverkan, samordning och lärande mellan olika aktörer kring barns och ungas rättigheter krävs ytterligare resurser. Ett förslag är att regeringen ger Kulturrådet ett sektorsövergripande ansvar för barnrättsfrågor med anknytning till myndighetens verksamhetsområde och att det tillförs särskilda resurser för uppdraget.

Viktigt med samverkan och samordning inom och mellan kommuner och regioner

Samverkan och samordning i finansieringen av barns och ungas kultur är särskilt viktigt mot bakgrund av det ansträngda ekonomiska läge som kommunerna och regionerna befinner sig i.

En slutsats av undersökningen är att regional samordning kring barn och unga har ett stort värde för att stärka barns och ungas rätt till kultur, särskilt i fråga om likvärdigt deltagande och tillgänglighet i kulturlivet. Kulturrådet kommer fortsatt att främja samordning och samverkan inom och mellan olika nivåer. Vi kommer att fortsätta dialogen med kommunerna och regionerna om hur stödformer riktade till kommunala aktörer kan utvecklas på bästa sätt för att samspela med kommunala och regionala medel i att tillgodose barns och ungas rätt till kultur. Kulturrådet kommer också fortsätta främja erfarenhetsutbyte och lärande kring tillämpningen av barnkonventionen på kulturområdet.

En annan slutsats av undersökningen är att kommuner och regioner ofta saknar en helhetsbild av de statsbidrag kommunala aktörer får för barns och ungas kultur, vilket försvårar planering och samordning av resurser. Under 2023 stärker Kulturrådet arbetet med att informera kommuner och regioner om de stöd som vi ger till kommunerna i en region för att underlätta inomregional samordning.

Behov av fortsatt statligt utvecklingsstöd till folkbibliotek och kulturskolor

Den här undersökningen och Kulturrådets tidigare uppföljningar visar att utvecklingsbidragen till folkbibliotek och kulturskolor bidrar till att stärka tillämpningen av barnkonventionen inom kulturområdet

Utvecklingsbidraget till kulturskolor används till att bredda verksamheten och göra den mer tillgänglig, till exempel genom att utveckla kulturskolors öppna verksamhet där elever i nya målgrupper får möjlighet att delta i kulturskolan. Stödet har också bidragit till att kulturskolor stärker barns och ungas rätt till delaktighet och inflytande. Under 2021/2022 nåddes 58 000 nya barn och unga med insatser bekostade av bidraget när anslaget var 200 miljoner kronor.¹ Trots att 200 miljoner kronor endast utgör cirka 7 procent av finansieringen av kulturskolan, är stödet avgörande för att verksamheten ska kunna utvecklas givet kommunernas ekonomiska utmaningar.

Genom regeringsuppdraget Läsfrämjandelyftet som löper 2021–2023 stödjer Kulturrådet kompetensutveckling för att skapa bättre förutsättningar för att arbeta läsfrämjande på folkbiblioteken. Läsfrämjande insatser är centralt ur ett barnrättsperspektiv för att överbygga läsklyftor som beror

1. Statens kulturråd 2023a.

Flernivåsamverkan främjar barnets bästa

på socioekonomiska skillnader. Behovet av kompetenslyft inom läsfrämjande är stort men regioner och kommuner behöver tid och framförhållning för att kunna vara delaktiga i ett nationellt kunskapslyft.

Regeringsuppdraget Stärkta bibliotek har sedan 2018 bidragit till att biblioteken stärkt barnrättsperspektivet och barns och ungas delaktighet utifrån de lokala behoven. Satsningen har möjliggjort för biblioteken att nå ut till nya grupper. Bidraget har förlängts till perioden 2021–2023 och söktrycket fortsätter att vara högt. Ett permanentat bidrag skulle ge kommunerna bättre möjligheter att stärka och utveckla biblioteksverksamheten.

Sammanfattningsvis anser Kulturrådet att en förlängning av ovanstående utvecklingsstöd skulle innebära att investerade resurser ger större effekter för barns och ungas rätt till kultur.

Behov av att utveckla uppföljning och analys av barns och ungas rätt till kultur

En slutsats av undersökningen är att det finns behov av utvecklad uppföljning av professionell kultur i skolan. Kulturrådets bedömning är att vi bör vara restriktiva med att begära ny uppgiftslämning från kommunerna samt att det går att utveckla bilden av kultur i skolan utifrån existerande data. Vidare föreslår vi att Kulturrådet följer upp den här undersökningen med en kvalitativ undersökning av ett mindre antal kommuner och regioner för att undersöka utvecklingen kring finansieringen av kultur i skolan.

Kulturrådet arbetar löpande med att utveckla uppföljningen av våra bidrag som rör barn och unga och kommer att utvärdera effekterna av förändringarna i Skapande skola.

Mot bakgrund av efterfrågan på ökad kunskap om barnkonsekvensanalyser avser Kulturrådet att utveckla ett metodstöd för prövning av barnets bästa som riktar sig till aktörer inom kulturområdet.

Inledning

Som statlig myndighet har Kulturrådet ett ansvar att medverka till att skapa förutsättningar för samverkan och samordning med utgångspunkt i barnets rättigheter. Kulturrådet har även ansvar för att bidra till att göra barns rättigheter kända bland barn och vuxna och sprida hur man kan arbeta för att stärka barnets rättigheter.²

Fokus i ett sådant arbete hamnar naturligt på lokal, kommunal nivå eftersom det framför allt är där som barn tar del av den offentligt finansierade kulturen. På lokal nivå samverkar kommunala, regionala och statliga bidrag till kultur och Kulturrådet har identifierat vikten av att vi tydliggör vår roll för att främja barns rätt till konst och kultur i detta samspel. I det arbetet behöver vi föra en dialog med kommuner och regioner om deras bidrag till kultur för barn och unga och öka vår kunskap om hur förutsättningarna för att tillgodose barns och ungas rätt till konst och kultur ser ut lokalt för att på bästa sätt stödja och främja verksamheter där det faktiska mötet med barn och unga sker.

I den här rapporten undersöker vi hur kommunala, regionala och statliga medel samspelar i kommunernas arbete för barns och ungas rätt till kultur, samt i vilken mån insatser följs upp för att säkerställa alla barns och ungas rätt till kultur. Undersökningen fokuserar främst på samspelet mellan kommunala och regionala medel och riktade statliga stöd till kommuner. Kulturrådet har tidigare följt upp hur våra direkta bidrag till fria aktörer används till att nå barn och unga.³ Kulturrådets bidragsgivning till regionerna i kultursamverkansmodellen och till kulturverksamheter i Region Stockholm är en viktig förutsättning för att barn och unga ska få tillgång till olika former av kultur. Detta stöd är dock inte i fokus i den här undersökningen. Barn och unga lyfts löpande i Kulturrådets uppföljning av kultursamverkansmodellen.⁴ Dessutom utreds kultursamverkansmodellen i skrivande stund och för att undvika dubbelarbete inkluderar vi inte modellen i den här undersökningen.⁵

Syftet med undersökningen är att lyfta de behov som finns för att barnkonventionen ska kunna implementeras inom kulturområdet och hur Kulturrådet kan arbeta med att utveckla sin samverkan och samordning med kommuner och regioner i syfte att främja barns och ungas rätt till konst och kultur. Ett delsyfte är att lyfta goda exempel som vi kan sprida i vår dialog med kommuner och regioner.

Bakgrund och disposition

Syftet med den här undersökningen är att få kunskap om kommunernas arbete med att uppfylla barns och ungas rätt till kultur så att Kulturrådet kan utveckla sitt arbete med flernivåsamverkan och flernivåstyrning kopplat till dessa frågor. Genom samverkan och genom att styra offentliga medel så att olika nivåer stödjer varandra kan arbetet med barns och ungas rätt till kultur förstärkas. Kunskapen om vad kommunerna satsar och på vad är viktig för att det kan lära oss något om hur staten bör arbeta.

Kulturrådet har ett särskilt intresse av att undersöka hur våra bidrag till kommunal verksamhet samverkar med kommunala och regionala medel för att skapa förutsättningar för kultur *för, med och av* barn och unga.

2. Socialdepartementet 2011.

3. Statens kulturråd 2022a.

4. Kulturrådets riktlinjer för uppföljning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet

5. Dir. 2022:103.

Den här undersökningen ingår i Kulturrådets redovisning av regeringsuppdraget att arbeta vidare med identifierade utvecklingsområden för praktisk tillämpning av barnkonventionen inom Kulturrådets verksamhetsområde.⁶ År 2021 fick Kulturrådet i uppdrag av regeringen att delta i Barnrätt i praktiken (BiP) i syfte att analysera eventuella behov av att utveckla tillämpningen av barnkonventionen inom myndighetens verksamhetsområde. Kulturrådet har identifierat fem utvecklingsområden⁷ varav den här undersökningen bidrar till området utvecklad uppföljning och utredning av barnets bästa. En slutsats från BiP-uppdraget är att förstärkt uppföljning och utredning av uppdrag som rör barn och unga kan stärka det barnrättsstrategiska arbetet, både internt och externt. Undersökningen bidrar också till utvecklingsområdet främjande åtgärder för att stärka samverkan för barnets bästa.

I rapportens inledande kapitel presenteras undersökningens utgångspunkter, analysram och metod. Därefter följer två resultatkapitel varav det första analyserar finansiering av barns och ungas rätt till kultur och det andra uppföljning av barns och ungas rätt till kultur. Sist presenteras slutsatser och förslag.

Utgångspunkter

Barnets rätt till konst och kultur

Barnkonventionens bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn är utgångspunkt för den här studien. Sverige ratificerade barnkonventionen 1990 och har sedan dess varit bundet att efterleva konventionen. Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen inkorporerad i svensk lag.

Barnkonventionens definition av begreppet barn innefattar varje människa under 18 år. Alla barn som vistas i Sverige täcks av barnkonventionen. Barnets rätt till konst och kultur erkänns i barnkonventionen särskilt i artikel 31:

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

2. Konventionsstaterna ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations- och fritidsverksamhet.⁸

Barnets rätt att *fritt delta* i det kulturella och konstnärliga livet är nära kopplat till rätten till yttrandefrihet, som beskrivs nedan. Barnets rätt att *till fullo delta* i det kulturella och konstnärliga livet innebär såväl att uppleva och lära sig om olika slags kultur och konst, som att ägna sig åt kreativa aktiviteter och att bidra till kulturlivet. FN:s barnrättskommitté betonar att deltagande i samhällets kulturliv är viktigt för barns och ungas känsla av tillhörighet och för att upptäcka och forma sin egen identitet.⁹

6. Regleringsbrev för Statens kulturråd 2022.

7. BiP utvecklingsområden: 1) Utvecklat barnrättsstrategiskt perspektiv, 2) Kompetensutveckling om barnkonventionen, 3) Utvecklad uppföljning och utredning för barnets bästa, 4) Barns och ungas delaktighet och inflytande på kulturområdet, och 5) Främjande åtgärder för samverkan för barnets bästa.

8. Barnombudsmannen 2019.

9. FN:s barnrättskommitté 2013.

Artikel 31 är en av barnkonventionens ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Enligt artikel 4 ska staterna "till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser" när de vidtar åtgärder för att genomföra dessa rättigheter. Barnrättskommittén betonar också att staten har ett ansvar att särskilt uppmärksamma de mest missgynnade grupperna.¹⁰ Enligt barnrättskommittén finns dock ingen klar och vederhäftig uppdelning av mänskliga rättigheter i medborgerliga och politiska rättigheter å ena sidan och ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter å andra sidan och barnkonventionens rättigheter är ömsesidigt beroende av varandra och ska tolkas utifrån ett helhetsperspektiv.¹¹

Fyra av barnkonventionens artiklar utgör så kallade grundprinciper:

- artikel 2 om icke-diskriminering
- artikel 3 om barnets bästa
- artikel 6 om rätten till liv, överlevnad och utveckling
- artikel 12 om barnets rätt att uttrycka sina åsikter och bli hörd

De fyra grundprinciperna är vägledande för tolkningen av övriga rättigheter i konventionen. Grundprinciperna ska också vara utgångspunkt i alla beslut och åtgärder som rör enskilda barn eller grupper av barn. Kopplingen mellan de fyra grundprinciperna och artikel 31 presenteras i tabell 1.

Utöver de fyra grundprinciperna är ytterligare några rättigheter särskilt relevanta för barnets rätt till konst och kultur. Barnets rätt till yttrandefrihet fastslås i artikel 13 och innebär att barn har rätt att uttrycka sig på det sätt de önskar, med förbehåll endast för inskränkningar enligt lag. Artikel 15 ger barnet rätt till föreningsfrihet. Artikel 17 fastställer att staten är ansvarig att tillgodose barnets rätt till information, bland annat genom att uppmuntra produktion och spridning av barnböcker. Barn har också en särskild rätt till information om sina mänskliga rättigheter enligt artikel 42. Rätten till information är en viktig förutsättning för barnets yttrandefrihet.

Olika omständigheter kan förhindra barns möjligheter att åtnjuta sina rättigheter till konst och kultur. Det kan handla om ohälsa, låg levnadsstandard, osäkra eller trångbodda förhållanden, riskabla och ohygieniska miljöer, otillräcklig mat, mobbning och olika former av våld. Uppfyllandet av artikel 31 är därför avhängigt av barnets rätt till hälsa (artikel 24), en skälig levnadsstandard (artikel 27), skydd från alla former av våld (artikel 19) och skydd från sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp (artikel 34).

Vissa barns och ungas deltagande i kulturlivet behöver också särskilt uppmärksammas. Enligt artikel 23 bör staten främja möjligheter för barn med funktionsnedsättning att delta i konst- och kulturlivet som jämlika och aktiva deltagare. Barn som tillhör en etnisk, religiös eller språklig minoritet bör uppmuntras att uppleva och delta i sin egen kultur (artikel 30). Detta gäller även barn som är på flykt.¹²

Enligt barnkonventionens artikel 4 ska konventionsstaterna vidta "alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa åtgärder och andra åtgärder" för att genomföra barnets rättigheter. I Sverige delar staten ansvaret för att implementera barnkonventionen med regioner och kommuner.

10. FN:s barnrättskommitté (2005) CRC/GC/2003/5, s.7 och 8.

11. FN:s barnrättskommitté (2005) CRC/GC/2003/5, s.6.

12. FN:s barnrättskommitté (2013).

I Strategi för att stärka barnets rättigheter beskriver regeringen varje nivå's ansvar:

Kommuner och regioner – har ansvar för de flesta av verksamheterna som rör barns levnadsvillkor och säkerställande av barnets rättigheter. Kommunala och regionala verksamheter är i närmast kontakt med både barn, vårdnadshavare och andra vuxna i barns närhet. Ansvar för barnets rättigheter gäller även för de aktörer som kommunen delegerat ansvar till, exempelvis enskilda huvudmän (friskolor).

Statliga myndigheter – som arbetar med frågor och verksamheter som rör barn har i sin tur ett ansvar att skapa förutsättningar för samverkan och samordning med utgångspunkt i barnets rättigheter. Samverkan och samordning ska ske inom den egna myndigheten, i förhållande till andra myndigheter och i förhållande till kommuner och regioner. Staten har även ett särskilt ansvar att göra rättigheterna kända bland barn och vuxna och sprida hur man arbetar för att stärka barnets rättigheter (artikel 42 och 44).¹³

Därutöver har arbetsgivare på statlig och kommunal nivå ett ansvar att erbjuda berörda yrkesgrupper fortlöpande och lämplig kompetensutveckling. I strategin betonas att erfarenhetsutbyte och samverkan mellan stat och kommuner främjar kompetensutvecklingen.

De nationella kulturpolitiska målen

De nationella kulturpolitiska målen är en annan viktig utgångspunkt för studien. År 2009 antog riksdagen nuvarande nationella mål för kulturpolitiken som är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. Dessa mål ska styra den statliga kulturpolitiken och "inspirera och vägleda" kommun- och landstingspolitiken.¹⁴ För att uppnå målen ska kulturpolitiken särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.¹⁵

I regeringspropositionen om de nationella kulturpolitiska målen betonas barns och ungas rätt till kultur utifrån barnkonventionens artikel 31 och artikel 12 om rätten att få sin röst hörd. Regeringen lyfter också det ungdomspolitiska målet att ge alla mellan 13 och 25 år tillgång till meningsfulla kultur- och fritidsaktiviteter och markerar på så vis det offentliga ansvar även för unga vuxnas kultur. Enligt propositionen bör kulturpolitiken ge förutsättningar för att barn och unga i hela landet har tillgång till ett kulturutbud och kulturella aktiviteter präglade av "mångfald och hög kvalitet".¹⁶

I den här undersökningen fokuserar vi främst på kulturverksamhet som riktas mot barn och unga upp till 18 år, i enlighet med barnkonventionen. Viss analys av verksamhet och insatser som vänder sig till unga vuxna förekommer också.

Kulturpolitisk styrning och finansiering i flera nivåer

Med utgångspunkt i såväl barnkonventionen som de nationella kulturpolitiska målen fokuserar studien på hur finansieringen och uppföljningen av barns och ungas rätt till kultur ser ut. I praktiken delar staten, regionerna och kommunerna på ansvaret för den offentliga kulturpolitiken i Sverige, även om ansvarsfördelningen inte är formellt reglerad.¹⁷ På statlig nivå beslutar riksdagen om mål, övergripande organi-

13. Socialdepartementet 2011, s.7.

14. Prop. 2009/10:3, s.28.

15. Prop. 2009/10:3, s.31–32.

16. Prop. 2009/10:3, s.32.

17. Johannisson J. 2018.

sation, budget och lagstiftning för kulturpolitiken och regeringen lägger förslag och verkställer beslut.

En begränsad del av det kulturpolitiska området regleras i lag. Ett viktigt undantag är Bibliotekslagen¹⁸ som slår fast att varje kommun ska ha ett folkbibliotek och att regionerna ska bedriva regional biblioteksverksamhet i syfte att främja verksamhetsutveckling, kvalitet och samarbete mellan folkbiblioteken i regionen.¹⁹ I lagen står att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, och barn och ungdomar uppmärksammas särskilt.

För att den nationella kulturpolitiken ska kunna genomföras krävs att regioner och kommuner bedriver verksamhet på konst- och kulturområdet. Enligt forskning har de nationella målen för kulturpolitiken fått stort genomslag i regioner och kommuner.²⁰ Trots att kommuner och regioner inte har något formellt utpekat ansvar för den nationella kulturpolitiken används här begreppet ansvar i relation till regional och kommunal kulturpolitik i enlighet med dåvarande Sveriges Kommuner och Landstings positionspapper på det kulturpolitiska området.²¹

Stat och kommuner har länge stått för mer än två femtedelar vardera av de samlade offentliga utgifterna för kultur, medan regionerna står för knappt en femtedel.²²

En viktig del av den offentliga kulturpolitiken utgörs av kultursamverkansmodellen, som bygger på dialog och samverkan mellan stat och region samt mellan region, kommun, civilsamhälle och det fria kulturlivet i respektive län. Modellen ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås, samtidigt som den ger möjligheter till regionala prioriteringar och variationer. Genom kultursamverkansmodellen fördelar Kulturrådet medel till regionerna som i sin tur fördelar dessa vidare till regionala kulturverksamheter i sina län. Medlen fördelas med utgångspunkt i regionala kulturplaner och i samråd med andra kulturmyndigheter och organisationer. Alla regioner utom Stockholm ingår i kultursamverkansmodellen. Under 2022–2023 pågår en översyn av kultursamverkansmodellen.

Analysram: Finansiering och uppföljning för att tillgodose barns och ungas rätt till kultur

Undersökningen utgår från att det offentliga har ett ansvar för barns och ungas rätt till konst och kultur. Enligt barnkonventionens artikel 31 ska det offentliga tillförsäkra kultur för, med och av barn och unga. Kultur *för* barn och unga handlar om att få ta del av ett brett spektrum av konst och kultur. Kultur *med* barn och unga innebär att ha möjlighet att fritt och till fullo delta i konst- och kulturverksamhet. Kultur *av* barn och unga står för möjligheten till eget skapande av konst och kultur.

Det finns inga definitiva definitioner av de tre aspekterna av barns och ungas rätt till kultur och det ligger inte inom ramen för denna undersökning att föreslå en sådan. Det är vanligt att konst- och kulturverksamheter och projekt inbegriper flera aspekter på samma gång. Som exempel kan nämnas Unga Klaras arbete med teaterproduktioner där barn och unga är delaktiga i alla steg. Unga Klaras arbetssätt kan beskrivas som kultur *med* barn medan produktionerna ger barn och unga möjlighet att ta del av konst av hög kvalitet (kultur *för* barn).

18. SFS 2013:801.

19. Utöver bibliotek har kommuner och regioner inget reglerat ansvar att bedriva konst- och kulturverksamhet men det finns lagar som reglerar museer, arkiv och kulturmiljöer.

20. Johannisson J. 2018.

21. Sveriges Kommuner och Landsting 2015.

22. Myndigheten för kulturanalys 2022.

Utöver artikel 31 är barnkonventionens fyra grundprinciper centrala för tolkningen av vad barns och ungas rätt till konst och kultur innebär i praktiken. Dessa är: icke-diskriminering, barnets bästa, liv, överlevnad och utveckling samt delaktighet.

Tabell 1: Barns och ungas rätt till kultur²³

Barnkonventionen	Barns och ungas rätt till konst och kultur innebär att:
<p>Artikel 31 (delen om konst och kultur)</p> <p>Barn har rätt att fritt och till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet.</p>	<p>Barn (0–18 år):</p> <ul style="list-style-type: none"> – ges tillfälle att uppleva konst och kultur och får lära sig om ett brett spektrum av uttrycksformer – har möjlighet att fritt och till fullo delta i konst- och kulturverksamhet – har själva möjlighet att skapa konst och kultur och bidra till kulturlivet.
<p>Artikel 2</p> <p>Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.</p>	<p>Alla barn och unga oavsett ålder, kön, könsuttryck, könsidentitet, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt, etniskt eller socialt ursprung, sexualitet, funktionsnedsättning och/eller hudfärg har möjlighet att ta del av, delta i och bidra till konst- och kulturområdet.</p> <p>Det offentliga har ett särskilt ansvar för att skydda och uppfylla rättigheter för barn och unga som upplever hinder för att delta i kulturlivet.</p>
<p>Artikel 3</p> <p>Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa</p>	<p>Principen om barnets bästa bedöms och beaktas i beslut och åtgärder som rör barns och ungas rätt till konst och kultur.</p>
<p>Artikel 6</p> <p>Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.</p>	<p>Åtgärder som rör kultur, för, med och av barn och unga överensstämmer med utvecklingsbehoven hos barn i alla åldrar.</p>
<p>Artikel 12</p> <p>Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.</p>	<p>Barn och unga gör sina röster hörda om och påverkar utformningen och utvecklingen av konst- och kulturområdet. T.ex. genom att vara delaktiga i planerandet, genomförandet och uppföljningen av konst- och kulturverksamhet.</p>

Utifrån ett barnrättsperspektiv är finansiering en viktig förutsättning för att implementera barns och ungas rätt till kultur men finansiering enskilt säger inte tillräckligt om i vilken mån barns och ungas rättigheter tillgodoses. För att få en bild av om resurser faktiskt går till att stärka tillgången till kultur för alla barn och unga, enligt artikel 31 och de fyra grundprinciperna, behövs också en undersökning av uppföljningen av kultur för, med och av barn och unga.

Undersökningen fokuserar på två huvudfrågor:

1. Hur finansieras kommunernas arbete med barns och ungas rätt till kultur och hur ser samspelet ut mellan kommunala och regionala medel samt riktade statsbidrag i det arbetet?
2. I vilken mån görs uppföljning för att säkerställa alla barns och ungas rätt till konst och kultur?

23. Tolkningarna bygger på Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 17.

Undersökningens genomförande

Undersökningen är primärt en intervjustudie som sammanställer erfarenheter från aktörer som är verksamma på det kommunala och regionala kulturområdet. Kvantitativa data har hämtats från Kulturrådets uppföljningar av olika bidrag som rör barn och unga.

I analysen ingår också dokumentstudier av rapporter, uppföljningar samt offentliga och interna dokument från berörda kommuner och regioner, såsom verksamhetsplaner, mål- och budgetdokument och kulturplaner.

Intervjuer

Underlaget för den kvalitativa analysen består huvudsakligen av en intervjustudie med tjänstepersoner från sex kommuner och deras regioner, som intervjuats digitalt under oktober–december 2022. Intervjuerna varade mellan sextio och nittio minuter.

Respondenter från sex kommuner och fem regioner har deltagit. En region deltog i stället med skriftliga underlag. Bland respondenterna finns kultur-, verksamhets- och ekonomichefer, strateger och kulturutvecklare med ansvar för barn och unga/barnrätt, barnrättssamordnare, och enhetschefer. För en av kommunerna intervjuades endast en person (kulturchef). I övriga intervjuer deltog två till fem personer med olika ansvarsområden. För en kommun genomfördes två intervjuer med olika personer.

Vi har också intervjuat en handfull personer från stiftelser, kulturinstitutioner och intresseorganisationer. Dessa respondenter har valts ut för att de har god insikt i hur kultur för barn och unga finansieras.

I bilaga 1 presenteras de frågor som diskuterats i intervjuer med kommunala och regionala aktörer i syfte att undersöka finansiering och uppföljning av barns och ungas rättigheter på det kulturpolitiska området.

Urval

För att uppnå undersökningens syfte studeras kommuner som redan har ett aktivt arbete med barns och ungas rätt till kultur. Urvalet av de sex ingående kommunerna har gjorts utifrån geografisk spridning och typ av kommun.

Tabell 2. Kommuner

Kommun	Typ (SKR 2017)	Typ (Tillväxtverket)	Region
Malmö	Storstadskommun	Storstadskommun	Skåne
Botkyrka	Storstadsnära kommun	Storstadskommun	Stockholm
Eskilstuna	Större städer och kommuner nära större stad	Täta blandade kommuner	Sörmland
Halmstad	Större städer och kommuner nära större stad	Täta blandade kommuner	Halland
Kiruna	Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Glesa blandade kommuner	Norrbottnen
Kramfors	Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Glesa landsbygdskommuner	Västernorrland

Avgränsningar

Kulturrådet har gjort följande avgränsningar i genomförandet av uppdraget:

- Analysen bygger på ett urval kommuner och ger underlag för lärande och utveckling. Undersökningen syftar inte till att ge en generell bild av hur det ser ut i kommunerna.
- Vi har inte utrett exakt hur stor andel av kommunens budget som går till kultur för barn och unga då tidigare studier har visat på svårigheterna med att göra en jämförande kartläggning av kommuners resurser för barns och ungas kultur.²⁴
- Vi har inte undersökt verksamhet som finansieras av privata aktörer eller aktiviteter som helt bygger på att barn och unga finansierar sitt deltagande själva. Detta är viktiga perspektiv som dock ligger utanför Kulturrådets uppdrag.
- Vi har inte analyserat hur kultursamverkansmodellen påverkar finansieringen av kultur för barn och unga eftersom den är under utredning.
- Vi har inte analyserat Kulturrådets bidrag till fria aktörer eller fria aktörers perspektiv på utmaningar med finansiering. Fokus är i stället att undersöka kommunala resurser för kultur för, med och av barn och unga och skapa underlag för oss att utveckla våra bidrag till kommunala aktörer och därmed utveckla vår roll i flernivåstyrningen av kultur för barn och unga.
- Vi har inte inkluderat de kris- och återstartsstöd som Kulturrådet fördelat under 2020–2021.

Kvalitetssäkring

Vi har diskuterat preliminära slutsatser och kvalitetssäkrat analysen med hjälp av en intern referensgrupp på Kulturrådet, bestående av verksamhetsutvecklare, utredare och handläggare med ansvar för kultur i skolan och kulturskolan, handläggare vid enheterna för läsfrämjande och bibliotek samt konstarter och regional utveckling. Respondenterna har också fått möjlighet att faktagranska delar av rapporten.

24. Se till exempel Myndigheten för kulturanalys 2016.

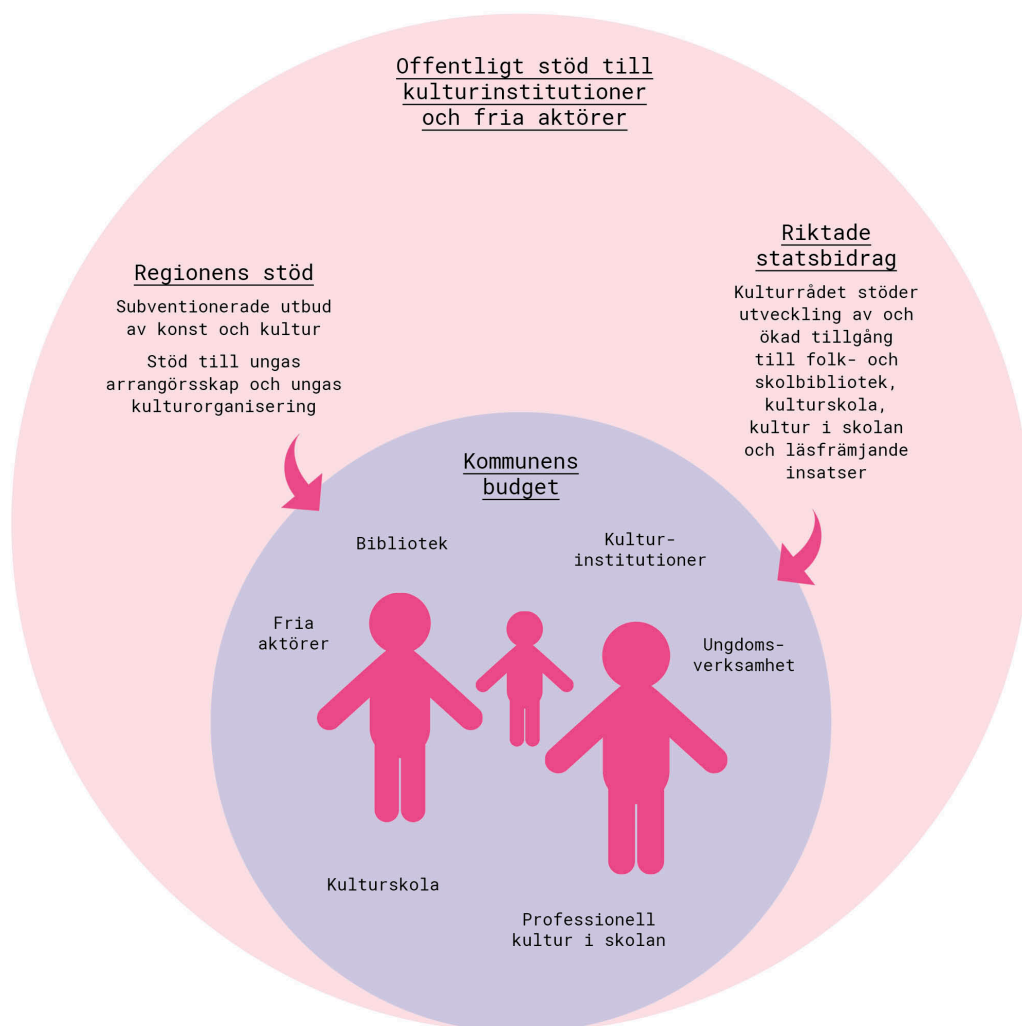
Finansieringen av kultur för, med och av barn och unga i kommunerna

I detta kapitel beskrivs finansieringen av kultur för, med och av barn och unga i kommunerna. Ett inledande avsnitt ger en övergripande bild av hur kommuner, regioner och staten bidrar till att finansiera barns och ungas rätt till kultur. Efterföljande fyra avsnitt ger mer fördjupade beskrivningar av flernivåstyrningen och samspelet mellan olika nivåer. Först presenteras finansiering av professionell kultur i skolan. Efter det följer ett avsnitt om finansiering av kultur på fritiden. Därefter beskrivs stöd för att stärka likvärdigt deltagande och tillgänglighet i kulturlivet. Kapitlets sista avsnitt beskriver finansiering av insatser för att öka barns och ungas rätt till delaktighet i kulturverksamheter.

Så finansieras kommunernas arbete med barns och ungas kultur

Kommunernas arbete med kultur för, med och av barn och unga finansieras med kommunala, regionala och statliga medel. I detta finansiella flernivåsystem har de olika nivåerna olika funktioner. Kommunala medel används framför allt till ordinarie kulturverksamheter, kultur i förskola och skola samt till att ge stöd till lokala fria aktörer. Regionernas bidrag till kommunernas arbete med barns och ungas kultur består huvudsakligen av finansiering av regionala institutioner som länsteatrar och läns museer, samt subventionerade utbud av kultur för barn och unga. Därtill ges stöd till det fria kulturlivet på regional basis. Statens mest omfattande bidrag till kulturen består av stöd till kulturinstitutioner och det fria kulturlivet, vilka utgör grundförutsättningen för barns och ungas tillgång till kultur. Staten bidrar därtill med riktade stöd till kommunerna som går till utvecklingsarbete och till att stärka utbudet av kultur inom olika verksamheter. I den här undersökningen fokuserar vi på Kulturrådets bidrag men det finns andra myndigheter som stödjer kommunal kulturverksamhet, som till exempel Svenska filminstitutet.

Figur 1. Så finansieras kommunernas arbete med barns och ungas kultur

Kommunala medel är grundbulsten i arbetet

Respondenter i samtliga kommuner beskriver att de kommunala medlen är grundbulsten i finansieringen av kultur för barn och unga. Biblioteken är en stor utgiftspost i den kommunala kulturbudgeten. Av kommunernas samlade utgifter för kultur 2021 (12,9 miljarder kronor) stod biblioteken för mer än en tredjedel.²⁵ Musik- och kulturskolans löpande verksamhet finansieras med kommunala anslag och, i de flesta fall, avgifter. För övrig kulturverksamhet på fritiden är kommunens kulturanslag helt avgörande. Olika ungdomsverksamheter och stöd till lokala föreningar, studieförbund samt till barns och ungas eget skapande är av stor vikt för kultur med och av barn och unga. De kommunala respondenterna menar samfälligt att kommunala anslag är centrala för att kunna arbeta löpande och långsiktigt med att integrera barnrättsperspektivet inom kulturområdet och tillgodose barns och ungas rätt till kultur.

25. Myndigheten för kulturanalys 2022.

Enligt SKR:s prognos ställs kommunerna och regionerna inför stora ekonomiska utmaningar under de kommande åren till följd av att det världsekonomiska läget medför hög inflation och lågkonjunktur. Kommunernas och regionernas pensionskostnader kommer att fördubblas mellan åren 2022 och 2024 främst på grund av att den kraftiga inflationen påverkar prisbasbeloppet. För de kommunala och regionala kulturverksamheterna innebär det ekonomiska läget såväl ökade produktionskostnader som ökad konkurrens om budgetanslag.²⁶

Regionala medel främjar tillgången till utbudet

Regionerna bidrar med regionala kulturinstitutioner och subventionerade utbud av konst och kultur som arrangeras av institutioner och fria grupper. Modeller för det subventionerade utbudet skiljer sig åt mellan regionerna och utmanas av att många kommuner på grund av ökade kostnader har minskad köpkraft. Det subventionerade utbudet av konst och kultur är en viktig hörnsten i kommunernas arbete med att ge barn och unga tillgång till kultur, inte minst i skolan. De regioner som har egna kulturinstitutioner har också möjligheter att vända sig direkt till barn och unga och anpassa verksamheter efter målgruppen. Vissa regioner ger stöd till ungt arrangörskap på kulturområdet, medan andra stöder ungdomsorganisationer som bedriver kulturverksamhet.

Regionala respondenter beskriver att regionala medel ersätter statliga medel när utvecklingsinsatser förankras i ordinarie verksamheter. Ett exempel är Ung Scen Norr som startade som ett projekt 2014 i syfte att producera scenkonst för barn och unga från 13 år i sju kommuner i Norrbotten. Projektet stöddes av statliga medel från Kulturrådet och Allmänna Arvsfonden. År 2017 blev Ung Scen Norr en permanent del av Norrbottensteaterns ordinarie verksamhet med finansiellt stöd från Region Norrbotten och Luleå kommun.

Regionerna främjar också utvecklingen av olika konstområden inklusive samverkan på nya områden som spel, och tar en allt större roll i att främja samverkan kring barns och ungas rätt till kultur på interregional nivå.

Statliga medel bidrar till infrastruktur, utveckling och stärkt utbud

Statlig fördelning av bidrag till kulturområdet genom Kulturrådet bidrar till att skapa en nationell infrastruktur för kultur och ett brett utbud av olika konst- och kulturformer i hela landet. Denna infrastruktur bestående av kulturinstitutioner som länsteatrar och läns museer samt fria aktörer är en grundförutsättning för att barns och ungas rätt till kultur ska kunna uppnås.

Riktade statsbidrag till kommunerna bidrar till utveckling av kulturverksamheter på kommunal nivå och till att öka utbudet av kultur för, med och av barn och unga. Kulturrådets riktade stöd till kultur för barn och unga används i hög utsträckning för att inleda eller förstärka integreringen av barnrättsperspektivet i olika verksamheter samt för samverkan och samordning inom och mellan kommuner kring barns och ungas tillgång till konst och kultur. Skolhuvudmän kan söka bidraget Skapande skola för professionell kultur i skolan och folkbiblioteken kan till exempel ta del av inköpsstöd för medier till barn och unga. Andra statliga bidrag som lyfts i intervjuer är stöd för filmkulturell verksamhet från Svenska filminstitutet och Socialstyrelsens bidrag för lovverksamhet.

Bland Kulturrådets stöd finns bidrag som har barn och unga som en av flera prioriteringsgrunder och bidrag med syfte att särskilt främja barns och ungas konst och kultur genom att utveckla verksamhet eller stärka ett utbud av kultur specifikt för och med barn och unga och/eller att skapa förutsättningar för barns och ungas eget skapande.

26. Sveriges Kommuner och Regioner 2022.

Bidrag där barn och unga är en av flera prioriteringsgrunder

De regionala medel som fördelas inom kultursamverkansmodellen står för ungefär 40 procent av Kulturrådets totala bidragsgivning. År 2023 fördelas 1,6 miljarder i verksamhetsbidrag till regionerna genom kultursamverkansmodellen och till regionala och lokala kulturverksamheter i Stockholms län. Regionernas fördelning av de statliga medlen ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås samt att främja en god tillgång till dessa sju kulturområden för länets invånare:

1. professionell teater-, dans- och musikverksamhet
2. museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete
3. biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet
4. professionell bild- och formverksamhet
5. regional enskild arkivverksamhet
6. filmkulturell verksamhet
7. främjande av hemslöjd.

Hela 66 procent av medlen lägger regionerna på områdena scenkonst och musik.²⁷ Utöver verksamhetsmedel fördelar Kulturrådet även bidrag till regionala utvecklingsprojekt, som är förankrade i regionernas kulturplaner. Utvecklingsbidraget uppgick år 2022 till 34 miljoner kronor, varav den största delen gick till scenkonstområdet.²⁸ Medlen som fördelas inom kultursamverkansmodellen skapar förutsättningar för ett brett utbud av kulturverksamhet i alla län. Baserat på analys av målgrupper och besöks- och deltagaruppgifter uppskattar Kulturrådet att minst 40 procent av bidragen inom kultursamverkanmodellen kommer barn och unga, i åldersgruppen 0–18/gymnasiet, till del. Skulle vi även räkna in löpande kostnader för kulturverksamheter som personal och lokaler skulle andelen bli avsevärt större.

Kulturrådet bidrar också med stöd till aktörer inom det fria kulturlivet. Stödet ges i form av en mängd olika bidrag inom olika kulturområden. År 2022 fördelades till exempel 193 miljoner kronor i verksamhets- och projektbidrag till fria aktörer inom scenkonst och musik och 64 miljoner kronor i verksamhets- och projektstöd inom bildkonst, form och konsthantverk. Därutöver fördelades nästan 90 miljoner till musikarrangörer och 122 miljoner kronor till scenkonstallianserna. Av Kulturrådets totala bidragsfördelning 2022 gick 18 procent till organisationer inom civilsamhället.²⁹ En uppföljning av bidrag till det fria kulturlivet 2019–2021, motsvarande 300 miljoner kronor i ordinarie bidrag per år, visar att en tredjedel av aktörernas konserter och föreställningar riktades till skolor. Mer än 60 procent av teaterpubliken var barn och unga, 0–18 år.³⁰

Bland Kulturrådets direkta bidrag finns ett par som kommuner kan söka. Stärkta bibliotek tilldelas kommuner i syfte att öka utbudet i och tillgängligheten till bibliotekens verksamhet. Stärkta bibliotek startade som ett regeringsuppdrag under 2018–2020 som sedan förlängdes för perioden

27. Statens kulturråd 2022b.

28. Statens kulturråd 2023b.

29. Statens kulturråd 2023b.

30. Statens kulturråd 2022a. Andelen barn och unga i teaterpubliken sjönk från nästan 70 procent 2019 till 55 procent 2021 vilket beror på orsaker kopplade till pandemin.

2021–2023. I 2022 års omgång fördelades drygt 151 miljoner kronor till folkbiblioteken genom Stärkta bibliotek. Ansökningarna utmärks av många satsningar på barn och unga. Läs- och litteraturfrämjande insatser är ett stöd som ges till kommuner, bibliotek och föreningar för att fler ska få möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. År 2022 beviljades 147 projekt detta stöd till en total summa av 23 miljoner. Av de som fick stödet var en fjärdedel kommuner och kommunala bibliotek.

Bidrag som i sin helhet går till barns och ungas kultur

Kulturrådets bidrag till kommuner som är utformade specifikt för barns och ungas kultur är:

- *Skapande skola* till kommunala, statliga och enskilda skolhuvudmän, inklusive särskilda utbildningsformer
- *Utvecklingsbidraget till kulturskolor* till musik- och kulturskolor
- *Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek*
- *Bokstart*, utvecklingsbidrag och bidrag till språknätverk som ges till folkbibliotek eller regional biblioteksverksamhet i samarbete med minst en partner inom barnhälsovård och/eller förskola.
- *Läsfrämjandelyft för folkbiblioteken*, ett bidrag till kommuner och regioner inom ett tidsbegränsat regeringsuppdrag (2021–2023) för kompetenshöjande insatser riktade till folkbibliotekens personal.

Tabell 3 nedan visar beviljade bidrag, totalt och enbart till kommuner, för år 2022. Två bidragsformer kan bara sökas av kommuner – inköpsstöd till folk- och skolbibliotek samt utvecklingsbidraget till kulturskolor. Bokstart och Läsfrämjandelyft kan även sökas av regioner. Skapande skola söks av kommunala, statliga och enskilda huvudmän, ibland i samverkan med varandra.

Utvecklingsbidraget till kulturskolor har beviljats 258 kommuner. Att några kommuner har fått mer än ett utvecklingsbidrag beviljat beror på att de utöver att få stöd för egen verksamhet även sökt i samverkan med andra kommuner. Ansökan om samverkansbidrag görs av en kommun. Att Bokstarts två bidrag söks av endast 41 kommuner beror på att dessa bidrag söks en gång, med möjlighet till ett extra år för utvecklingsbidraget.³¹

Två av bidragen söks inte i konkurrens. Inköpsstödet till folk- och skolbibliotek beräknas huvudsakligen efter antalet barn och ungdomar upp till 18 år i kommunen. Inköpsstödet är också villkorat. För att kunna söka måste kommunen ha en biblioteksplan (vilket 96 procent har enligt KB:s statistik) och får inte heller ha sänkt sitt medieanslag, totalt och för barn och unga, föregående år. Regeringsuppdraget Läsfrämjandelyft för folkbibliotek gäller åren 2021–2023. I uppdraget ingår ett bidrag som kunde sökas för första gången 2022 för att stärka folkbibliotekens kompetenser inom läsfrämjande och litteraturförmedling, med fokus på barns och ungas läsning. På grund av att dessa båda bidrag inte söks i konkurrens blir andel beviljat belopp 100 procent.

31. Bokstarts utvecklingsbidrag kan för närvarande bara sökas en gång per kommun för att fler kommuner (och regioner) ska kunna få ta del av stödet. Utvecklingsbidrag ges i max 3 år som kommun, med chans till ytterligare 1 år om det är av nationellt intresse. Språknätverksbidraget kan beviljas mer än en gång till en och samma kommun, om kommunen har olika sorters bokstartnätverk. Bidraget är ettårigt och har en maxsumma på 50 000 kronor.

Tabell 3: Sökta och beviljade bidrag till barn och unga 2022, totalt och till kommuner³²

Bidrag	Totalt					Kommuner				
	Antal ansökningar	Totalt sökt stöd, tkr	Antal beviljade ansökningar	Beviljat belopp, tkr	Antal ansökningar	Totalt sökt stöd, tkr	Antal beviljade ansökningar	Beviljat belopp, tkr	Andel beviljat belopp	Andel beviljat belopp till kommuner
Bokstart	48	23 363	44	15 691	41	17 510	38	11 581	66 %	74 %
Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek	267	35 360	266	35 360	267	35 360	266	35 360	100 %	100 %
Läsförmedling	276	22 979	275	22 919	257	18 310	255	18 164	100 %	79 %
Musik- och kulturskolor	339	355 735	329	195 000	339	355 735	329	195 000	55 %	100 %
Skapande skola	394	296 888	373	195 601	267	273 789	259	183 000	67 %	93 %

32. I sammanställningen ingår kommuner, inklusive kommunala aktiebolag. Besluten fattades 2022 men det kan variera mellan bidragen vilka verksamhetsår de avser.

Samspelet mellan tre nivåer

En slutsats av presentationen av kommunal, regional och statlig finansiering av kultur för, med och av barn och unga är att de tre nivåerna är ömsesidigt beroende. Staten, regionerna och kommunerna bidrar gemensamt till att finansiera grundförutsättningarna för ett brett kulturliv i alla län. Riktade statliga och regionala utvecklingsmedel spelar ingen roll om det inte finns en grundfinansiering från kommuner och kommunerna behöver de statliga och regionala medlen för att stärka sina förutsättningar att utveckla sin verksamhet.

Statistik visar att det finns stora skillnader i kommunernas utgifter för kulturskola och bibliotek. Därutöver tar kommunerna i olika utsträckning del av regionala utbud och statsbidrag till barns och ungas kultur. Få kommuner har dock kartlagt finansieringen av kultur för barn och unga i sin helhet. Av olika skäl är det svårt att i detalj beräkna hur stora andelar av finansieringen som kommun, region och stat står för. I vissa fall kan medel användas till olika verksamheter eller målgrupper och i andra fall samordnas medel från olika förvaltningar och verksamheter i en gemensam satsning. Detta försvårar beräkningar av hur mycket som läggs på just kultur till barn och unga. En annan utmaning är att beräkna de subventionerade utbud av kultur för barn och unga som regionerna erbjuder kommuner.

I nästföljande avsnitt undersöks närmre varje nivå's roll och samspelet mellan de tre nivåerna. Först beskrivs finansieringen av kultur i skolan och därefter barns och ungas kultur på fritiden.

Finansieringen av professionell kultur i skolan är ett komplext flernivåsystem

Respondenter betonar samstämmigt vikten av professionell kultur på skoltid för att ge barn och unga likvärdig tillgång till kultur. Kultur i skolan är inte avhängig föräldrarnas förutsättningar att erbjuda sina barn konst- och kulturupplevelser eller kötiden till den kommunala musik- och kulturskolan. En del kommuner erbjuder ett basutbud av professionell kultur som elever i kommunen är garanterade varje år. Så kallade kulturgarantier har blivit vanligare men förekomsten skiljer sig mycket åt mellan olika delar av landet. Som illustration har i Skåne två av tre (22) kommuner någon form av kulturgaranti medan det inte finns en enda bland kommunerna i Västernorrland. Gymnasier integrerar i mindre grad kultur på skoltid och föreställningar eller aktiviteter är inte alltid obligatoriska för eleverna.

Halmstad kommun sticker ut med att öka sina satsningar på kultur för gymnasieelever. Här har nyligen kulturgarantin utvidgats till gymnasieskolan. Halmstad har sedan länge en modell för kulturgaranti, som idag täcker professionell scenkonst för barn och unga, 0–20 år. Kulturgaranti definieras här som "den rätt barn och unga i Halmstad har till kulturupplevelser av konstnärlig och kvalitativ scenkonst". Scenkonst specificeras som teater, dans, musik, nycirkus och performance, men garantin säger inte att alla barn ska få möta olika typer av scenkonst. Kulturförvaltningen ansvarar för kulturgarantin inom förskolan och på fritiden för de äldre barnen. Barn- och ungdomsförvaltningen (via kulturskolan) ansvarar för grundskolan och utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen för gymnasieskola och gymnasiesärskola. Alla förskolebarn i åldern 3–5 år erbjuds minst två föreställningar av professionell scenkonst per läsår och grundskole- och gymnasieelever erbjuds minst en föreställning per läsår.

Malmö stad och Botkyrka har så kallad kulturell allemansrätt. Malmö stads kulturnämnd har satt upp sex mål för sitt verksamhetsområde varav ett rör kulturell allemansrätt för barn och unga som ska garantera alla barn i staden kultur i skolan och på fritiden. Målet lyder: "Alla Malmöns barn och unga ska såväl under skoltid som på sin fritid ha goda och likvärdiga möjligheter att påverka, ta del av och själva skapa kulturupplevelser." Kulturförvaltningens olika verksamheter har ansvar för minst

en ålder/årskurs var. Till exempel arrangerar Kulturskolan tvåornas kör med alla elever i årskurs 2. Idén med modellen är att varje barn i staden ska möta alla konstformer och alla yrkeskompetenser inom kulturområdet. I Botkyrka kommun erbjuds elever en kulturell aktivitet per år under skoltid. Som kultur räknas såväl kulturella upplevelser som eget skapande. Sexåringar och årskurs 4 får särskilda insatser från biblioteket.

Utöver dessa tre kommuner har Eskilstuna, som kommun i Sörmland, ett avtal med region Sörmland om scenkonst för barn och unga. I den så kallade Sörmlandsmodellen erbjuds ett professionellt scenkonstutbud till länets alla barn i åldern 5–15 år, två gånger per läsår.

Finansieringen av kultur i skolan sker på fyra olika nivåer. På kommunal nivå anslår många kommuner särskilda medel till kultur på skoltid vilka i regel hanteras av kulturförvaltningen och/eller utbildnings-/skolförvaltningen. Skolorna från kommunen erbjuds kulturaktiviteter som de kan tacka ja eller nej till. Därutöver kan skolor finansiera kulturevenemang ur ordinarie budget eller med externa medel. En tidigare undersökning har dock visat att det är svårt för skolor att klassificera kostnader för kulturinsatser.³³ Regionernas stöd består av finansiering av institutioner som särskilt vänder sig till barn och unga och subventionerade kulturerbjudanden till kommuner, inom ett eller flera olika konstområden. På den statliga nivån syftar Kulturrådets bidrag Skapande skola till att öka utbudet av professionell konst och kultur i skolan. Bidraget kan sökas av skolhuvudmän för grundskolan, kommunala eller fristående, för inköp av professionell kulturverksamhet, konst- och kulturprojekt som genomförs av professionella kulturaktörer för att främja elevernas eget skapande, och för- och efterarbete med skolans pedagoger och den professionella kulturaktören. Enligt en undersökning från 2016 är Skapande skola det klart dominerande stödet för kultur i skolan.³⁴

I den här undersökningen kan vi inte presentera jämförbara siffror på hur mycket pengar kommunerna lägger på professionell kultur för barn och unga på skoltid. Inte heller går det att rakt av jämföra regionala erbjudanden av professionell konst och kultur för barn och unga. Hallands kommun har en modell där regionala medel matchas med kommunala vilket gynnar kommuner som själva satsar på kultur för barn och unga. I andra regioner, som till exempel Sörmland, erbjuds alla kommuner scenkonst till ett fast pris per elev. Flera regioner ser nu över sina modeller för samfinansierade kulturutbud, bland annat till följd av minskad köpkraft i kommunerna.

Kramfors kommun har en budget på 320 000 kronor för professionell kultur i förskola och grundskola. Detta ska räcka till någon form av kulturaktivitet för alla barn från tre år till och med årskurs 9. Medlen används i första hand till scenkonst (vilket inkluderar skolbio) men även till workshoppar och andra kulturyttringar. Resurserna ska även täcka barnens/elevernas bussresor till och från arrangemangen. I Kiruna lägger kulturförvaltningen centralt 275 000 kronor på inköp av professionell scenkonst till förskolan och skolan. Målet är att det ska räcka till en föreställning för barn/elever upp till årskurs 9. Verksamheten heter Kultur i skolan/förskolan. Utöver detta köper skolor in och genomför egna kulturaktiviteter som workshoppar och föreläsningar med författare och konstnärer. Dessa aktiviteter kan också stödjas av externa medel.

Skapande skola

Bidraget Skapande skola infördes av regeringen år 2008 i syfte att integrera kulturella och konstnärliga uttryck långsiktigt i skolan. Bidraget kan sökas av kommunala, statliga och fristående skolhuvudmän för verksamhet i förskoleklassen, grundskolan, sameskolan, specialskolan och anpassad grundskola.

33. Myndigheten för kulturanalys 2016.

34. Lindqvist och Blomgren 2016.

År 2022 kom en justerad bidragsförordning med huvudsyftet att underlätta för fler huvudmän att söka så att fler elever ska nås av stödet. Den nya förordningen anger att Skapande Skola ska bidra till att "elever får ökade möjligheter att tillsammans med professionell kulturverksamhet uppleva och utveckla förståelse för kulturens olika uttrycksformer samt utveckla sitt eget skapande".³⁵

Insatser inom Skapande skola ska genomföras tillsammans med kulturaktörer/kulturverksamheter som är professionella inom sin konst- eller kulturform så att insatserna blir ett komplement till huvudmannens befintliga kulturverksamhet. Skapande skola ska komplettera skolans kulturuppdrag, enligt läroplanen, men ska inte ersätta ordinarie undervisning inom exempelvis språk, bild, musik, drama, dans, slöjd och historia.

Mellan 2011 och 2021 ökade bidragsbeloppet från 146 till 196 miljoner kronor. I snitt har Kulturrådet beviljat bidraget Skapande skola till 377 skolhuvudmän per år. Av dessa är runt 70 procent kommunala huvudmän. Antal elever som tagit del av Skapande skola uppgår enligt redovisningarna till i snitt runt 650 000 åren 2011–2021. Under 2022 fördelades 196 miljoner kronor till 373 skolhuvudmän.

Elever i anpassad grundskola och specialskola samt i glesbygd prioriteras i bidragsgivningen. Runt hälften av skolhuvudmännen använder Skapande skola-bidraget för aktiviteter i anpassade grundskolor (före detta särskolor) och specialskolor. Respondenterna stärker bilden av att anpassade grundskolor i hög grad tar del av Skapande skola, liksom av kommunala och regionala kulturutbud.

Av de sex kommuner som ingår i den här undersökningen beviljades fem medel för Skapande skola år 2022. Eskilstunas kommunala skolor sökte inte bidraget detta år men en enskild huvudman i kommunen sökte och beviljades stöd.

Tabell 4: Beviljade bidrag kommunala huvudmän Skapande skola 2022

	Malmö grundskole- förvaltning (63 skolor)	Botkyrka	Halmstad	Kiruna	Kramfors
Beviljade anslag (tkr)	5 960	1 750	1 600	285	160
Exempel på projekt	"Murar inom och bortom oss", där eleverna får skriva egen text som gestaltas på scen.	Aktivt medskapande dansprojekt, storytelling och konstworkshoppar.	Flera projekt med fokus på skapande, t.ex. animationsprojekt och fotoprojekt.	Den interaktiva dansföreställningen I do as I say och cirkusprojekt.	Grundskolan planerar att samarbeta med tonsättare i digitalt musikskapande.

Förbättrat samspel i finansiering

Den komplexa finansieringen av professionell kultur i skolan ställer höga krav på samspel inom och mellan olika nivåer i flernivåstyrningen. På kommunal nivå betonar respondenter särskilt vikten av samverkan mellan kulturförvaltning och förvaltning med ansvar för skola för att uppnå barns och ungas rätt till konst och kultur på skoltid. Enligt respondenterna fungerar samverkan olika väl i olika kommuner. I Kiruna kommun ingår kultur- och utbildningsområdena i samma förvaltning under en gemensam nämnd vilket underlättar samarbete kring professionell scenkonst i skolan.³⁶ Respon-

35. SFS 2022:1615.

36. I en majoritet av kommunerna hanteras kulturfrågor tillsammans med fritidsfrågor i en gemensam nämnd.

denter från Malmö stad beskriver hur en framgångsrik samordning inom kulturförvaltningen kring ett utbud av konst och kultur för barn och unga har underlättat samverkan med skolförvaltningarna:

”Den kulturella allemansrätten är vårt gemensamma bidrag från kulturförvaltningen. Vi har träffat alla rektorer och presenterat alla avdelningar. Skolförvaltningarna har tagit sitt ansvar för förankring.”

Respondenterna ser också utvecklingspotential i samspelet mellan kommunal, regional och statlig finansiering av kultur i skolan. Flera regionala respondenter upplever utmaningar med att förankra det regionala kulturutbudet i skolorna och efterfrågar mer samverkan och samordning mellan regioner å ena sidan och kommuner och skolor å andra sidan, för att fler barn och unga ska få tillgång till scenkonst. Så här säger två respondenter från olika regioner:

”Det är en likvärdighetsfråga. Det ska inte skilja sig när du är barn. Vi har kommuner som knappt har en anställd för kultur till barn och unga. Då blir det en kostnadsfråga.”

”Det sker nedskärningar i kulturtjänster i kommuner. Det kan oroa mig. Jag tror inte på regionala och statliga bidrag om vi inte ska jobba kompensatoriskt med kommuner. Det kommer bli allt kärvare för kulturen och det handlar om tiden snarare än pengarna. Det behövs mer personella resurser. Skolorna kan inte hantera detta själva.”

Region Västernorrland håller på att utveckla en struktur för regional samordning kring barns och ungas kultur. Frågan om regionernas roll i finansieringen av kultur i skolan och samspelet mellan kulturgaranti, regionalt kulturutbud och Skapande skola står högt på agendan i de regioner som nu ser över sina modeller för samfinansiering av kultur för barn och unga. Dessa frågor lyfts också alltmer i de interregionala nätverk av utvecklare med fokus på barns och ungas kultur som växt fram.

Några kommunala respondenter önskar också mer regional samordning av kulturutbud för barn och unga. Ett nätverk av kommunala kultursamordnare i Region Norrbotten har med regionalt stöd skapat en plattform för barns och ungas kultur i länet. Plattformen är en utveckling av en existerande struktur för scenkonst, som breddas till att inkludera fler konstformer. Utifrån ett kommunalt perspektiv tjänar samordningen av kulturutbudet syftet att ge överblick och förutsebarhet och därigenom mer effektivitet och likvärdighet i kommunernas tillgång till kultur.

Respondenterna är eniga om att Skapande skola möjliggör mer kultur i skolan. Samtidigt lyfts utmaningar med att kommuner och huvudmän har väldigt olika förutsättningar att hantera bidraget. Malmös grundskoleförvaltning har två samordnare av Skapande skola som arbetar heltid med att fördela bidraget i stadens sextiotre kommunala skolor. I mindre kommuner läggs arbetet med Skapande skola ovanpå huvudmännens och kulturförvaltningens ordinarie arbetsuppgifter. Under de år som bidraget funnits har allt fler kommuner infört olika former av kulturgarantier i skolan vilket lett till en ökad samordning kring regionala utbud av professionell kultur. Pressen på kommunala kultursamordnare har samtidigt ökat och samordningen mellan skolornas beställare av kultur och allt fler kulturaktörer ser väldigt olika ut i olika kommuner.

Kulturrådets uppföljning visar att de skolhuvudmän som söker i störst utsträckning är de med över 10 000 elever samt de stora och mellanstora kommunala huvudmännen. Små och mellanstora enskilda huvudmän söker bidraget i lägst utsträckning, och de få ansökningar som avslås kommer till största del från denna typ av huvudmän. Kommunala huvudmän låter i många fall kulturförvaltningen eller kulturskolan ansvara för ansökningarna vilket medverkar till att ansökningskraven uppfylls i högre grad.³⁷

37. Statens kulturråd 2022c.

Mot denna bakgrund etablerar Kulturrådet från och med 2023 ett nytt arbetssätt för bidraget vilket innebär förenklingar för de sökande. Bidraget kan användas till kultur *för, med* eller *av* barn. Ett nytt bidrag, *Stärkt kultur i skolan*, kan sökas av det fria kulturlivet och syftar till att uppnå en mer rättvis tillgång till kultur i skolan. Respondenter bekräftar att dessa förändringar har inneburit förbättringar för huvudmännen som söker Skapande skola. Kulturrådet kommer löpande att följa upp och utvärdera effekterna av det nya arbetssättet.

Några regionala respondenter ser tecken på att Skapande skola-bidraget konkurrerar med det regionala utbudet då vissa skolhuvudmän väljer att använda statsbidraget i stället för att köpa in regionalt subventionerad kultur. Det saknas kunskap om omfattningen av detta fenomen men sannolikt ser det olika ut i olika län. Vissa regioner har som krav att det ska vara kommunala medel som bekostar det regionala utbudet, och inte Skapande skola, medan andra regioner inte har ett sådant krav. Kulturrådet följer utvecklingen kring kultur i skolan i dialog med regionala och kommunala aktörer och fria grupper.

Kommunerna har ett stort finansiellt ansvar för kultur på fritiden

Barns och ungas kultur på fritiden är ett brett område som inbegriper stora delar av bibliotekens verksamhet, musik- och kulturskolor men även kultur inom olika ungdomsverksamheter och kulturstöd till lokala aktörer. Biblioteken står för en stor del av den kommunala kulturfinansieringen. Musik- och kulturskolans löpande verksamhet finansieras också med kommunala anslag samt, i de flesta kommuner, avgifter (se tabell nedan). I samtliga studerade kommuner finns olika typer av ungdomsverksamheter som helt eller delvis ägnas åt kulturaktiviteter. Exempel är Allaktivitetshusen i Malmö stad och Ungdomens kulturhus i Halmstad. Dessa finansieras huvudsakligen av kommunala medel. Slutligen är kommuners stöd till lokala aktörer samt till barns och ungas eget skapande av stor vikt för tillgången till kultur *med* och *av* barn och unga.

Liksom för kultur i skolan är samordning och samverkan mellan enheter och förvaltningar en viktig framgångsfaktor i arbetet med barns och ungas kultur på fritiden. Halmstad kulturförvaltning ansvarar för mötesplatser för unga (före detta fritidsgårdar) och en respondent beskriver hur detta gynnar samverkan mellan kultur- och fritidsområdena:

”En faktor som gör att vi pratar om kulturens kraft och som viktig även på våra kommunala mötesplatser för unga (före detta fritidsgårdar) är att vi är organiserade under kulturförvaltningen. Vi kommer närmre konst -och kulturbegrepp och kunskap. Vi ser vilken skillnad det kan göra.”

Folkbibliotek

Kommunernas kostnader för biblioteken ökade under perioden 2012–2021 och stod år 2021 för i snitt 37 procent av kommunernas totala utgifter för kultur (Kulturanalys 2022). Kommunal biblioteksverksamhet kan söka olika bidrag från Kulturrådet som rör barn och unga specifikt, inköpsstöd och Bokstart. Därtill har regionala biblioteksverksamheter en roll i att stödja och främja folkbibliotekens arbete för barn och unga till exempel för att öka likvärdighet och tillgänglighet i utbud och service.³⁸

Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek

Kulturrådet bidrar till folk- och skolbibliotek med inköpsstöd av litteratur för barn och unga. Bidraget

38. För exempel på regionala biblioteksinsatser för barns rättigheter se till exempel Region Sörmland 2019 och Region Västernorrland 2022.

har fördelats sedan 1997 och ges i syfte att förbättra tillgången på medier för barn och unga och att främja barns och ungas intresse för läsning. Syftet är att stärka den reguljära verksamheten långsiktigt. Under år 2022 fördelades 35 miljoner kronor till 266 kommuner och skolbibliotek. Stödet ges bara till kommuner som har biblioteksplan och som inte sänkt sina medieanslag från föregående år. Enligt en skattning utifrån ansökningsomgången 2020 motsvarade inköpsstödet ungefär 10–12 procent av hela budgeten för kommunernas sammanlagda medieanslag för barn och ungdomar, och innebär alltså ett väsentligt tillskott till landets folk- och skolbibliotek.³⁹

Bokstart

Bokstart började som en pilot år 2014 på initiativ av Kulturrådet och har sedan 2017, som regerings-satsning, två olika bokstartbidrag: språknätverk och utvecklingsbidrag. Bidragen ges till folkbibliotek eller regional biblioteksverksamhet i samarbete med minst en partner inom barnhälsovård och/eller förskola. Bokstarts syfte är att stimulera små barns (0–3 år) språkutveckling och riktar sig till vårdnadshavare och vuxna i små barns närhet. Utvecklingsbidraget ges för en treårsomgång. Ansökan för ytterligare enstaka år kan godkännas vid utvecklingsinsatser som bedöms vara av nationellt intresse och om utrymme i budgeten finns. Medel ges till sektorsövergripande samverkan för små barns språk- och läsutveckling med fokus på familjen. Det enskilda barnets och familjens behov och förutsättningar betonas, liksom delaktighet, kunskapsspridning och hållbar samverkan. Medel för språknätverk är ettåriga och kan bara sökas en gång per nätverk, upp till maxbeloppet 50 000 kronor. Sedan 2017 har totalt 54 kommuner mottagit utvecklingsbidraget (tidigare projektbidrag) och 57 stödet för språknätverk.

Läsfrämjandelyftet

Enligt regleringsbrev 2021 ska Statens kulturråd genomföra en satsning 2021–2023 på ett läsfrämjandelyft för folkbibliotekarier. Satsningen syftar till att bidra till kompetensutveckling för folkbibliotekspersonal inom litteraturförmedling och läsfrämjande med ett särskilt fokus på barns och ungas läsning. Fördelning av medel till kommuner baseras på antalet årsarbetskrafter i folkbiblioteken. För att säkerställa att mindre kommuner ska kunna genomföra kompetensutveckling ger fördelningen mer till det första antalet årsarbetskrafter och ersättningen minskar därefter något ju fler årsarbetskrafter som finns.

Läsfrämjande insatser är centrala ur ett barnrättsperspektiv då studier visat att socioekonomisk bakgrund, såsom vårdnadshavares utbildningsbakgrund och hemresurser, har betydelse för barns och ungas läsintresse och läsförmåga. Kulturrådet identifierar att läsfrämjande insatser särskilt behöver stärkas för barn och unga i socioekonomiskt utsatta områden, barn och unga med flerspråkighet och barn och unga med funktionsnedsättning.⁴⁰

Kommunal kulturskola

Kommunal kulturskola finns i 286 av Sveriges 290 kommuner.⁴¹ Majoriteten av dessa, 91 procent, har en kommun som huvudman. Resterande har en annan huvudman eller ett delat huvudmannaskap där kommunen utgör en del. Musik är det i särklass vanligaste ämnet i kulturskolan, följt av dans, teater/drama, bild/form och film/animation.

Kommunerna rapporterar årligen in siffror till SCB på kostnader och intäkter för musik- och kultur-

39. Statens kulturråd 2021a.

40. Statens kulturråd 2023c.

41. Fyra kommuner saknade kulturskola utifrån Kulturskolecentrums definition: Grums, Surahammar, Vilhelmina och Vindeln.

skolor. I snitt går 22 procent av kommunernas totala utgifter till kultur till kulturskoleverksamhet.⁴² Som framgår av tabell 5 är det dock stora skillnader i kommunernas kostnader för kulturskolan, såväl totalt som i förhållande till invånare 6–19 år. Den genomsnittliga deltagaravgiften skiljer sig också mycket mellan kommuner. Bland de sex kommuner som undersöks har Kramfors infört avgiftsfri kulturskola.

Tabell 5: Kulturskolestatistik 2021 (avgifter och kostnader)

Kommun	Genomsnittlig deltagaravgift per år, kr	Intäkter från avgifter, tkr	Nettokostnad kr/inv. 6–19 år	Nettokostnad, tkr	Befolkning 6–19 år
Botkyrka	522	668	902	16 327	18 104
Eskilstuna	1 048	1 462	1 684	31 691	18 823
Halmstad	..	3 555	1 712	29 292	17 108
Kiruna	903	280	3 031	10 390	3 428
Kramfors	..	27	2 090	5 399	2 583
Malmö	461	1 989	1 085	59 156	54 512

Det finns vissa utmaningar med att följa kulturskolans ekonomi då de ekonomiska posterna kan skilja sig åt mellan kommuner. Kulturrådet för dialog med SKR om hur kvaliteten i räkenskapsammandragen kan öka.

Utvecklingsbidrag till kulturskolor

År 2016 infördes Kulturrådets utvecklingsbidrag till kulturskolor som syftar till att utveckla kulturskoleverksamheten. Det uppgick 2021–2022 till 200 miljoner kronor per år och under 2023 till 100 miljoner kronor. Under samma period tog 256 kommuner del av detta stöd till kulturskolorna.⁴³ Statsbidraget utgör cirka sju procent av kulturskolornas finansiering.

Bidraget fördelas både till enskilda kommuner för utvecklingsåtgärder och till kommuner som genomför åtgärder i samverkan med andra kommuner. Allt fler kommuner från samma län söker finansiering för en regional samordnande funktion. Hittills har Kulturrådets bidrag använts till att utveckla samordnande funktioner i två olika län, och 2022 beviljades stöd för sådana funktioner i ytterligare tre län.⁴⁴ Västra götalandregionen stödjer samordning av kulturskolor i länet. I nästa avsnitt ges exempel på verksamhet som fått del av utvecklingsstödet.

Flera kommunala respondenter framhåller att utvecklingsbidraget till kulturskolor har spelat en viktig roll i att bredda deltagandet i kulturskolor, vilket exemplifieras i nästa avsnitt. Respondenter uttrycker oro över effekterna av att utvecklingsbidraget sänks från och med 2023 i en tid när kommunernas ekonomi påverkas kraftigt av lågkonjunktur och ökade kostnader.

Kommunernas och regionernas kulturstöd

Utöver egna verksamheter delar kommunerna ut olika kulturstöd till institutioner och lokala föreningar. I flera kommuner finns krav på att barn och unga ska vara en målgrupp i avtal med kulturinstitutioner. I öppna utlysningar till lokala föreningar är barn och unga ofta en viktig prioriteringsgrund. Botkyrka

42. Myndigheten för kulturanalys 2022.

43. Statens kulturråd 2023a.

44. Statens kulturråd 2023b.

Flernivåsamverkan främjar barnets bästa

kommuns kulturchef beskriver att de dessutom ökat kraven på att de föreningar som får stöd arbetar utifrån ett barnrättsperspektiv:

”Vi har ganska länge haft barnkonventionen som ledstjärna men har nu blivit mer kravställande. Tidigare var vi mer uppmuntrande.”

Kommuner och en del regioner har också särskilda projektstöd för ungas kultur som kan användas till att stödja ungas eget skapande av konst eller kulturellt arrangörskap. Dessa stöd utmärks av förenklade ansökningsförfaranden, korta handläggningstider och små bidragsbelopp. Exempel på sådana stöd är Halmstad kommuns *idépeng*, Botkyrka kommuns *drömdeg* och Norrbottens *Snabba ryck*.

Satsningar på att utveckla ungas arrangörskap på kulturområdet har också ökat i antal. *KulturCrew* är en modell för ungt arrangörskap som importerades till Sverige från Danmark när Riksteatern Skåne, UNGA Musik i Syd och sex kommuner i Skåne startade ett pilotprojekt år 2016. Region Skåne har stött satsningen från start. Idag finns KulturCrew i sexton skånska kommuner och Kulturrådet stödjer Riksteatern Skånes arbete med att sprida modellen i hela landet. Sexton regioner ingår i dagsläget i det nationella nätverket för KulturCrew.

Kultur på fritiden – ett utvecklingsområde

Kultur på fritiden ses som ett viktigt utvecklingsområde i flera kommuner. Enligt Malmö stads kulturella allemansrätt har barn rätt till kultur på både skoltid och fritid och inom kulturförvaltningen pågår nu ett förändringsarbete för att omfördela resurser från skola till fritid. Ett brett och tillgängligt utbud av lovverksamheter är särskilt centralt, liksom att nå barn och unga som upplever hinder att delta i kulturlivet (se mer i nästa avsnitt).

Flera av de kommuner som satsar särskilt på att utveckla utbudet av kultur på fritiden har lyssnat på barn och unga i planeringen av verksamheten. Kommunerna använder undersökningar och enkäter där barn och unga får komma till tals kring kultur på fritiden som underlag vid beslut och planering. Här nämns särskilt Ungdomsenkäten LUPP (Lokal uppföljning av ungdomspolitiken) som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) genomför. Malmö stads fritidsförvaltning och kulturförvaltning samarbetar med forskningsgruppen Ung livsstil för att studera bland annat kultur bland barn och unga i staden. Olika kommunala kulturverksamheter erbjuder också olika typer av enkäter och verktyg som ger barn och unga möjlighet att tycka till om verksamheten.

En särskild utmaning har kommunerna med att nå unga som varken deltar i Kulturskolans eller bibliotekens verksamhet. I några kommuner ges särskilda projektstöd till unga som av olika anledningar inte deltar i det befintliga kulturlivet. Epatraktorsbingo är ett exempel. Mötesplatser för unga HBTQI-personer ett annat. I ett par kommuner sker en stor utflyttning av unga efter gymnasiet och respondenter menar att ett mer aktivt kulturliv skulle kunna få fler unga vuxna att stanna i kommunen. En respondent resonerar:

”Vi hör ju ofta att 16–24-åringar är svåra. Det är egentligen ett hemskt sätt att uttrycka det. De är inte svåra. Det är vi som inte gör rätt saker. Vi planerar och vi bjuder in. De kommer inte och vi säger att de är svåra.”

I samtliga kommuner finns också en tydlig tendens att i ökad grad koppla kulturfrågor till andra kommunala politikområden som fritid, hälsa, social omsorg och arbetsmarknadsåtgärder. Exempel på denna typ av insatser ges i nästa avsnitt.

Kommunala respondenter efterfrågar fler former av regionalt och statligt stöd till barns och ungas kultur på fritiden. Mer långsiktiga bidrag efterfrågas särskilt. Risken med att söka pengar för att inleda

nya projekt är att satsningar blir kortsiktiga vilket flera respondenter diskuterar. Medel till lovverksamhet efterfrågas också. Därutöver betonar respondenter vikten av att kunna förmedla värdet av statligt eller regionalt stödda utvecklings- och samverkanssatsningar för att dessa ska plockas upp i ordinarie verksamhet. Kulturrådets fortsatta arbete med att synliggöra det utvecklingsstöd som ges till kommunala aktörer är därför av stor betydelse.

Vidare efterfrågas en större förståelse för olika kommuners skilda förutsättningar att söka och rapportera statliga bidrag. Flera respondenter tar upp personalbrist som en förklaring till att inte fler bidrag kan sökas. Alltför specifika och detaljerade ansöknings- och rapporteringskrav kan avskräcka sökande. Det kan också leda till att verksamheten anpassas för att förenkla bidragsredovisningen i stället för att utgå från vad som är bäst för målgruppen. En respondent argumenterar för varför tillitsbaserad bidragsgivning är nödvändigt för att kunna möta medborgarnas behov:

”Vår kommun är väldigt ung. De senaste tjugo åren har det skett en enorm utveckling och om tio år är det en helt annan situation. Vi måste experimentera och organisera oss efter verkligheten. Jag är livrädd för att vi tappar människor när vi har en för fast föreställning om hur allt är. De tycker inte att vi är till för dem.”

Likvärdighet och tillgänglighet i barns och ungas tillgång till kultur ställer särskilda krav på samverkan

Myndigheten för kulturanalys undersökning ”Barns och ungas kulturaktiviteter” från 2017 visar att det finns skillnader i barns och ungas kulturdeltagande. Barn och unga till föräldrar med eftergymnasial utbildning läser mer böcker och tidningar och går mer på museum och konstutställningar än barn som har föräldrar med förgymnasial/gymnasial utbildning. Flickor deltar i högre grad i de flesta kulturaktiviteter på fritiden än pojkar och yngre barn deltar mer i kulturaktiviteter än äldre. Undersökningen visar att 36 procent av barn i årskurs 5 och 45 procent av unga i gymnasiets årskurs 2 inte har möjlighet att delta i kulturaktiviteter i önskad utsträckning. Bland unga med utländsk bakgrund är andelarna ännu högre. Barn och unga upplever olika hinder för delaktighet, varav de främsta handlar om bristande tillgänglighet – ekonomisk, geografisk och tidsmässig.⁴⁵

I kommunerna görs olika insatser för att stärka likvärdigheten i barns och ungas deltagande i kulturlivet och öka tillgängligheten i olika kulturverksamheter, i enlighet med barnkonventionens grundprincip om lika rättigheter och icke-diskriminering (artikel 2). Det kan handla om att erbjuda avgiftsfria aktiviteter och att stå för transporter till och från kulturevenemang som sker inom förskole- och skolverksamhet för att utjämna skillnader mellan barn boende i glesbygd eller tätort. Det handlar också om att göra riktade insatser mot särskilda grupper barn och unga som av olika skäl är mindre representerade i kulturlivet. Dessa satsningar ställer särskilt höga krav på fungerande samverkan mellan förvaltningar, samordning av kommunala resurser samt samarbete med det lokala civilsamhället.

I samtliga sex kommuner som undersöks i denna rapport görs insatser för att möjliggöra ett brett deltagande av barn och unga i kulturlivet. Flera kommuner arbetar med språkfrämjande och kultur för barn som lever i social utsatthet och/eller med ohälsa. I Halmstad anordnas läsecirklar för fångslade föräldrar och deras barn. Här har också nyligen införts en individbaserad modell för barn som lever i social utsatthet där olika förvaltningar arbetar utifrån en samordnad plan för barnets utveckling, i vilken språkfrämjande och kultur är viktiga beståndsdelar.

45. Myndigheten för kulturanalys 2017.

Botkyrka kommun och Malmö stad har mer nyligen börjat utforma riktade kulturinsatser till barn och unga som varken går i förskola eller skola. Inom denna grupp finns barn och unga med mångfacetterade sårbarheter och insatserna för att nå dem kräver mycket resurser och en hög grad av samordning mellan förvaltningsområden. Så här berättar en respondent:

”De som är hemmasittare har vi inte nått. Vissa har inte närvarande föräldrar och inte fungerande liv. Vi försöker få fungerande fritid för dem i alla fall. Vi försöker fånga dem genom idrott för att få dem att delta i kulturverksamhet.”

Satsningar på att nå särskilda grupper barn och unga initieras ofta med statsbidrag som utvecklingsbidragen till bibliotek och kulturskolor. I flera av de undersökta kommunerna, som Kramfors, Botkyrka och Halmstad, har Kulturrådets bidrag Stärkta bibliotek använts till att anpassa biblioteksverksamheten efter barn och unga med funktionsnedsättningar, samt till att öka samverkan inom kommunen kring denna grupp. Botkyrka bibliotek fick 2022 även stödet Läs- och litteraturfrämjande insatser för att nå elever i årskurs 1–9 som går i träningskola eller anpassad grundskola med läsfrämjande insatser.

Bokstart

Av de studerade kommunerna har Botkyrka och Kramfors kommun fått Bokstarts projektbidrag, och Halmstad, Kramfors och Malmö stad har mottagit bidraget för språknätverk.

Under 2018 startade Botkyrka biblioteks Bokstarts-projekt där familjer boende i Storvreten och Norsborg med barn som är sex månader fått besök av biblioteket hemma eller utomhus (på grund av covidrestriktioner). Bokpaket och annat material som delats ut har anpassats till familjens språk. Så här motiveras val av områden i bidragsredovisningen till Kulturrådet:

”I de områden som valts ut finns bland många en ekonomisk utsatthet. Alla är inte vana vid att besöka bibliotek. Vi tänker att folkbiblioteket har en kompensatorisk roll för de drygt 10 procent barn under 5 års ålder i de här områdena som inte deltar i förskoleverksamhet”⁴⁶

Kramfors bibliotek har tillsammans med förskolan och barnhälsovården under 2019–2021 fått Bokstarts utvecklingsbidrag för att stärka likvärdig tillgång till böcker och läsning. Projektet har bland annat lett till att samtliga förskolor och barnavårdscentraler fått kapprumsbibliotek och att alla förskolor har fått läslustombud, som även ingår i ett samverkansnätverk. Biblioteket har tillsammans med barnhälsovården tagit fram gåvoböcker till alla nyfödda och till alla barn som är åtta månader gamla, vilka ges till familjerna tillsammans med en Bokstartskasse med information om kommunikation och läsning.

Region Skånes kulturförvaltning och Kunskapscentrum barnhälsovård har fått Bokstartsmedel för samverkan mellan bibliotek, hälso- och sjukvården och förskolor. Flera kommuner, däribland olika stadsdelar i Malmö, ingår i projektet. Projektet har framför allt vänt sig till familjer med utländsk bakgrund, men också till familjer med finska som hemspråk. Bokstart Skåne är nu en permanent verksamhet som når alla barn genom barnhälsovårdens 8-månadersbesök med en bokgåva, dialogläsning och samtal.

Även Region Sörmlands regionala biblioteksverksamhet har mottagit Bokstarts projektbidrag för utveckling av Språkslottet, ett projekt som har som vision att ”knacka på hos alla barn i Sörmland”.

46. KUR 2019/6381.

Målen med Språkslottet är att skapa en kedja av språkfrämjande insatser och hållbara strukturer för samverkan samt att stärka personal inom bibliotek, barnhälsovård och förskolor och föräldrar i språkfrämjande insatser.

Utvecklingsbidrag till kulturskolor

Statistik på deltagande i kulturskolor visar på en överrepresentation av deltagare med högutbildade föräldrar och en underrepresentation av deltagare med föräldrar med utländsk bakgrund⁴⁷. Fler flickor än pojkar deltar i kulturskolan och totalt deltar runt elva procent av landets barn och unga, 6–19 år, i kulturskolans terminskurser.⁴⁸

Ett huvudsyfte med Kulturrådets utvecklingsbidrag till kulturskolor är att bredda deltagandet i kulturskolan. En stor andel kulturskolor använder utvecklingsbidraget till att rikta insatser mot barn och unga som är underrepresenterade i kulturskolan och skapa förutsättningar för en mer jämlik kulturskoleverksamhet. 57 procent av kulturskolorna riktar sig särskilt mot boende i områden med socioekonomiska utmaningar, 56 procent mot boende i glesbygd och 47 procent mot barn och unga med funktionsnedsättning.⁴⁹ Kulturrådets undersökning visar att bidraget till enskilda projekt använts till att kraftigt öka antalet nya deltagare, från 33 000 nya elever läsåret 2020/21 när bidraget uppgick till 100 miljoner, till 58 000 nya deltagare 2021/22 när bidraget uppgick till 200 miljoner kronor.⁵⁰ Trots att 200 miljoner kronor endast utgör cirka 7 procent av finansieringen av kulturskolan, är stödet centralt för att verksamheten ska kunna utvecklas givet kommunernas ekonomiska utmaningar.

Av de kommuner som erhöll utvecklingsbidraget för läsåret 2021/2022 har 58 procent använt det till öppen verksamhet. Den öppna verksamheten kännetecknas av en mer spontan, kostnadsfri verksamhet, där deltagarna i regel inte behöver anmäla sig i förväg. Verksamheten bedrivs även till viss del i lokaler som i regel inte används för terminskurser men som kan vara placerade närmare grupper av barn och unga som mer sällan deltar i kulturskolan. Öppen verksamhet är därför ofta mer tillgänglig för barn och unga vars föräldrar har mindre kunskap om kulturskolan och som har sämre ekonomiska förutsättningar.

Nedan ges några exempel på hur utvecklingsbidraget använts för att bredda deltagande i kulturskolan från de undersökta kommunerna:

- Kramfors: Kulturskolans pedagoger kommer ut till skolorna i den glest befolkade kommunen för att nå alla barn. Verksamheten för nybörjarelever utökas för elever i högstadietåldern.
- Botkyrka: Kulturskolans pedagoger inom olika konstområden har arbetat mot elever i behov av särskilt stöd, samt med satsningen "dansa utan krav" med tjejer med psykisk ohälsa.
- Malmö stad: Kulturskolan har breddat utbudet av kurser och den öppna verksamheten för elever med funktionsnedsättning. Kulturskolan har också startat ny EI sistema-verksamhet i olika områden i staden.
- Kiruna: Här användes bidraget för att satsa på att integrera Kulturskolans verksamhet med dans i förskolan.

47. Andel deltagare med högutbildade föräldrar (81 procent) är överrepresenterade i förhållande till andel av befolkningen i stort (61 procent). Andel med föräldrar med utländsk bakgrund (19 procent) är i stället underrepresenterad i jämförelse med andelen av hela befolkningen (27 procent).

48. Statens kulturråd 2022d.

49. Statens kulturråd 2022d.

50. Statens kulturråd 2023a.

- Halmstad: Kulturskolans pedagoger har bedrivit kursverksamhet i områden med socioekonomiska utmaningar.
- Eskilstuna: Kulturskolan har öppen och avgiftsfri verksamhet på fritidsgårdar, mötesplatser och i skolan för åldrarna 5–20 år. Funkiskultis är en satsning för att barn och unga med funktionsvariationer ska kunna delta regelbundet i Kulturskolans öppna verksamhet på fritids.

Statsbidrag stödjer utvecklingsarbete för barns och ungas delaktighet

I samtliga ingående kommuner finns kommunala verksamheter som har ett långtgående arbete med barns och ungas rätt till delaktighet och påverkan, enligt barnkonventionens grundprincip i artikel 12. Bland de verksamheter som kommit längst med att implementera barnrättsperspektivet finns exempel på goda erfarenheter av att arbeta med barns och ungas delaktighet och inflytande. Dessa exempel har två gemensamma faktorer. För det första sker delaktigheten där barn och unga redan befinner sig, som besökare på biblioteket, som elever i kulturskolan, eller inom ungdomsverksamheten. Snarare än att skapa nya arenor för delaktighet har dessa kommuner och verksamheter systematiserat processer för att låta barn och unga komma till tals. För det andra har delaktigheten ett tydligt syfte, som att anpassa en viss verksamhet eller få kunskap om ungas efterfrågan på kultur på fritiden för att kunna utveckla ett programutbud.

Merparten av kommunernas arbete med delaktighet görs mot gruppen unga. Flertalet respondenter lyfter delaktighetsarbetet i ungdomsverksamheten som särskilt viktig. Ett par kommuner integrerar delaktighet inom ramen för de prao- och praktikplatser kulturförvaltningen erbjuder kontinuerligt. Malmö stad låter systematiskt barn i alla åldrar komma till tals i dialogförskolor- och skolor inom ramen för kulturell allemansrätt på skoltid. Detta är resultatet av en barnkonsekvensanalys där barnen fick komma till tals.

Kulturrådets utvecklingsbidrag till kulturskolan har i hög grad använts till att låta barn och unga komma till tals och påverka programutbud och arbetssätt.⁵¹ I bidragsredovisningar anger 90 procent av kulturskolorna att barn och unga har haft inflytande över aktiviteter och 66 procent att de haft inflytande över planeringen av aktiviteter.⁵²

Folkbiblioteken uppges av respondenter i samtliga kommuner ha kommit särskilt långt med sitt delaktighetsarbete och detta arbete möjliggörs många gånger med Kulturrådets utvecklingsbidrag till bibliotek.

Stärkta bibliotek

Folkbiblioteken har kunnat utveckla sitt arbete med barns och ungas delaktighet med hjälp av Kulturrådets bidrag Stärkta bibliotek som syftar till att öka utbudet och tillgängligheten i biblioteksverksamhet. Utgångspunkten för satsningar som kan få stöd är de verksamhetsområden och grupper som pekas ut i bibliotekslagen, det vill säga barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska.⁵³ Kulturrådet följer inte upp hur stor andel av bidraget som går till verksamhet för barn och unga men en forsk-

51. Statens kulturråd 2021b.

52. Statens kulturråd 2022e.

53. SFS 2013:801.

ningsrapport om barnbiblioteksverksamhet visar att Stärkta bibliotek är viktigt för att initiera nya strategiska satsningar som inte ryms inom ramen för den löpande verksamheten.⁵⁴ Det finns flera exempel bland de undersökta kommunerna på hur Stärkta bibliotek använts för att stärka barns och ungas delaktighet, och göra biblioteken mer tillgängliga för målgruppen barn och unga:

- Botkyrka bibliotek har utvecklat sin verksamhet riktad till barn och unga med funktionsnedsättningar, barn och unga från de nationella minoriteterna samt barn och familjer med annat modersmål än svenska. Barn och unga har getts inflytande över utvecklingsarbetet.
- Biblioteken i Malmö har utvecklat sitt delaktighetsarbete för barn 0–8 år och har anpassat sin uppsökande verksamhet utifrån vad barn och unga uttryckt. Biblioteken har också, med stöd från Region Skåne, tagit fram en bok och en metodbank som samlar erfarenheter från satsningen.⁵⁵
- I Kramfors har biblioteket trygghetsanpassat och utvecklat sin verksamhet mot gruppen barn och unga, samt gjort särskilda anpassningar för att nå gruppen unga med intellektuell funktionsnedsättning.⁵⁶
- Inför att Kiruna bibliotek skulle flytta genomfördes användarundersökningar för att ta reda på vad barn och unga behöver och vill ha i sitt nya bibliotek. Med hjälp av barn och unga i tre huvudsakliga målgrupper, 0–6 år, 7–12 år samt 13–18 år, kartlades barns och ungas behov och intressen. Dessa undersökningar ledde till anpassningar av program och lokaler samt till ett manifest som fungerar som en vision för barnverksamheten på Kiruna stadsbibliotek.⁵⁷

Folkbibliotekens arbete med barns och ungas delaktighet görs inte sällan inom ramen för ett strategiskt förändringsarbete för barnets rättigheter. I dessa insatser använder många "Löpa linan ut"⁵⁸, som är en strategisk modell för implementering av barnkonventionen i biblioteksverksamhet. Modellen har tagits fram av regionala biblioteksverksamheter i Sörmland, Gävleborg, Örebro och Östergötland i samarbete med folkbibliotekschefer från respektive län. I Sörmland var Eskilstuna stadsbiblioteks chefer involverade i processen. Med stöd av Kungliga biblioteket (KB) har skriften Löpa linan ut tryckts som bok och spridits till bibliotekschefer i alla kommuner i landet. Modellen används även inom andra typer av kulturverksamheter.

Ett viktigt utvecklingsområde

Respondenter i samtliga kommuner och regioner identifierar barns och ungas delaktighet och inflytande som ett viktigt utvecklingsområde. Flera vill använda goda erfarenheter från exempelvis biblioteken till att utveckla delaktighetsarbetet inom andra verksamheter och på förvaltningsövergripande nivå.

Respondenter beskriver svårigheter med att nå barn och unga som det största hindret för delaktighet och lyfter också demokratiska utmaningar med barns och ungas delaktighet. Ett ungdomsråd med en grupp unga kan komma med viktiga synpunkter men om dessa individer inte är valda för att representera särskilda grupper av unga eller ungas intressen är det svårt att bedöma hur representativa dessa synpunkter är för gruppen unga som helhet eller för en specifik grupp unga.

54. Statens kulturråd 2022f.

55. Biblioteken i Malmö 2020.

56. Statens kulturråd 2023d.

57. Jensen och Barsk 2020.

58. Eriksson et al 2019.

Flernivåsamverkan främjar barnets bästa

Givet att flera av Kulturrådets bidrag används till utvecklingsinsatser som stärker barns och ungas rätt till delaktighet har Kulturrådet en viktig roll i att sprida goda exempel på hur barnets rätt till delaktighet kan uppnås på kulturområdet. Detta görs idag i olika uppföljningar, som till exempel i rapporten "Delaktighet och inflytande inom kulturskolebidraget"⁵⁹, och genom olika kommunikationsinsatser.

59. Statens kulturråd 2021b.

Uppföljning av barns och ungas rätt till kultur

Detta kapitel beskriver existerande uppföljning av barns och ungas rätt till kultur och förutsättningar för att förstärka uppföljningen ur ett barnrättsperspektiv. Först ges en kort introduktion till kommunal, regional och statlig uppföljning av kulturverksamhet som rör barn och unga. I nästföljande avsnitt beskrivs hur kommunerna följer upp sitt arbete med barns och ungas kultur och vilka utvecklingsbehov som respondenterna identifierar för att förstärka uppföljningen utifrån ett barnrättsperspektiv. Därefter följer ett avsnitt om Kulturrådets uppföljning av bidrag som rör barn och unga och hur den kan stärkas utifrån ett barnrättsperspektiv. Sist beskrivs olika förutsättningar för att utveckla uppföljningen av barns och ungas kultur.

Uppföljning i flera nivåer

Uppföljningen av offentlig kulturverksamhet som riktas mot barn och unga görs på kommunal, regional och statlig nivå, såväl kvantitativt som kvalitativt. På statlig nivå inbegriper detta uppföljning och utredning av statsbidrag. Kulturrådet har ansvar för att följa upp kultursamverkansmodellen utifrån uppgifter som regionerna samlar in och kvalitetssäkrar från de kulturverksamheter som tilldelats statliga medel. Kvantitativ information redovisas i Kulturdatabasen, som drivs av Myndigheten för kulturanalys. Dessutom har olika statliga myndigheter i uppdrag att samla in nationell statistik på kulturområdet, vilket inbegriper verksamheter som riktar sig till barn och unga. Myndigheten för kulturanalys sammanställer officiell statistik om statliga, regionala och kommunala utgifter för kultur. Kungliga biblioteket ansvarar för att samla in och sammanställa den offentliga biblioteksstatistiken, däribland flera indikatorer som rör barn och unga. Kulturrådet har ansvar för kulturskolestatistiken. Denna statistik bygger på information som kommuner skickar till Statistiska centralbyrån (SCB) inom ramen för redovisningen av kommunala kulturutgifter samt deltagaruppgifter från verksamheten. Den kvantitativa uppföljningen av barns och ungas kultur utmärks således av en hög grad av samverkan mellan nivåer, liksom mellan myndigheter.

Figur 2. Kvantitativ uppföljning av offentlig kulturverksamhet som rör barn och unga

Nivå	Kvantitativ uppföljning av offentlig kulturverksamhet som rör barn och unga:
Kommun	Till SCB: Kulturutgifter (bibliotek, kulturskola) Till KB: Folkbibliotek (data på en mängd indikatorer) Intern redovisning och uppföljning. Rapportering av regionala och statliga bidrag.
Region	Inom Kultursamverkansmodellen (till Kulturdatabasen): Publik- och besökarinformation för barn och unga (0–18 år) för olika konstformer. Konsulentverksamhet och läs- och litteraturfrämjande som riktas mot barn och unga. Uppföljning av regionala bidrag. Regionala institutioners uppföljning av sin verksamhet.
Stat	Kungliga biblioteket: Den officiella biblioteksstatistiken. Kulturrådet: Kulturskolan i siffror. Myndigheten för kulturanalys: Kulturdatabasen, Samhällets utgifter för kultur (samlas in av SCB). SCB:s räkenskapsammandrag för kommuner och regioner. Olika myndigheters uppföljning av bidrag. Statliga institutioners uppföljning av sin verksamhet.

Det finns stora skillnader i kommunernas uppföljning av barns och ungas rätt till kultur

Intervjustudien visar att kommunernas uppföljning av finansiering av barns och ungas rätt till kultur ser väldigt olika ut. Respondenter ser behov av utvecklad kvantitativ och kvalitativ uppföljning av barns och ungas rätt till kultur men anger att resursbrist är ett stort hinder för utvecklad uppföljning. Dessutom är det särskilt svårt att härleda pengar i samordnade insatser.

Inom vissa områden sker redan en systematisk uppföljning. Bibliotekens och kulturskolans verksamhet följs årligen upp kvantitativt. Folkbiblioteken bidrar till den nationella biblioteksstatistiken med en mängd variabler om verksamhet barn och unga och kommunerna rapporterar kulturskolans kostnader, avgifter, utbud och deltagare till Statistiska Centralbyrån (SCB).

De av kommunerna som erbjuder förskolor, grundskolor och/eller gymnasier ett utbud av kultur följer upp vilka skolor och klasser som tar del av utbudet. Få har i detalj kartlagt resursfördelning eller tillgång till kultur för olika åldrar, grupper och verksamheter men den generella bilden är att de yngre barnen har störst tillgång till offentligt finansierad konst och kultur. Detta har sin grund i att de yngre eleverna erbjuds mest konst och kultur i skolan. Grundskoleelever (särskilt mellan 6 och 12 år) och i viss grad även förskolebarn (3–5 år) får ta del av konst och kultur i skolan, även om det inom en kommun ofta finns stora skillnader i tillgång mellan olika förskolor, skolor och skolklasser.

Uppföljning utifrån ett barnrättsperspektiv

Malmö kulturförvaltning har gjort en omfattande resurskartläggning av hela förvaltningen med utgångspunkt i barnets rättigheter. Kartläggningens syfte var att få en bild av i vilken mån befintliga resurser faktiskt kommer barn och unga till del. Med projektstöd från stadskontoret har ett team bestående av bland annat ekonomichef, controller och barnrättssamordnare tillsammans med en

barnrättskonsult tagit fram en modell för att kartlägga resursfördelning inom tre områden: personal, lokaler och program. En respondent berättar:

”Vi valde att titta på just dessa områden därför att de har stor betydelse för barn. Barn och unga vill gärna ha vuxna på plats. Vi valde också att titta på kostnader som vi kan påverka och att mäta sådant vi inte redan mäter.”

Kartläggningen har tagit ett år att genomföra. Teamet har kartlagt hur mycket av de över femhundra permanent anställdas arbetstid som läggs på direkta och indirekta möten med barn respektive vuxna samt strategiskt arbete för barn och vuxna. Därutöver har man mätt hur stor andel av lokalerna som är öppen för barn, vuxna respektive kontor. Resultaten visar på stora skillnader mellan olika avdelningar. Sammantaget drar kulturförvaltningen slutsatsen att sett till arbetstid och lokalfördelning är barn och unga inte prioriterade i tillräckligt hög grad. Däremot är barn och unga tydligt prioriterade i programbudgeten, som täcker inköp av föreställningar, arvode till uppdragstagare och pedagogiskt material. Kartläggningen har föranlett olika typer av förändringsprocesser, såväl på övergripande förvaltningsnivå som inom olika avdelningar. Några avdelningar diskuterar att sätta upp kvantitativa mål för personalens tid, program och lokaler utifrån verksamhetens specifika uppdrag och förutsättningar.

Resurskartläggningen har också rönt uppmärksamhet nationellt. Svensk biblioteksförningens barnrättsutmärkelse Elefanten gick år 2022 till enhetschefen vid biblioteken i Malmö, Athanasios Patsias, för arbetet med resurskartläggningsmodellen. Flera kommuner har planer på att göra liknande kartläggningar av resurser.

Lärande om barnkonsekvensanalys efterfrågas

Barnkonsekvensanalys är en form av utredningsverktyg som används för att bedöma hur olika beslut och åtgärder som rör barn (ett enskilt eller grupper av barn) påverkar barns rättigheter, i enlighet med barnkonventionens grundprincip om barnets bästa (artikel 3). Dessa analyser ska göras inför beslut för att bedöma eventuella positiva och negativa konsekvenser av olika alternativ för barnet eller barnen. I analysen av barnets bästa tas olika perspektiv in, däribland barnets eller barnens åsikter. Det samlade kunskapsläget ska också beaktas och i detta ingår tidigare uppföljningar, utvärderingar, statistik och forskning.

De flesta undersökta kommunerna har riktlinjer om att hela den kommunala förvaltningen ska utföra barnkonsekvensanalyser eller prövningar av barnets bästa vid beslut som rör barn men graden av efterlevnad inom förvaltningar med ansvar för kulturfrågor skiljer sig åt. En respondent berättar att uppgiften utförs slentrianmässigt och att rutor bockas av utan att en ordentlig prövning genomförs. Flera respondenter menar att personresurserna inte räcker till för att utföra grundliga prövningar av barnets bästa. En enhetschef berättar:

”Resan är lång. Det står i tjänstebeskrivningen att vi ska utföra barnkonsekvensanalyser men vem tar besluten och kommer det att påverka?”

I Halmstad kommun ingår barnkonsekvensanalyser i förvaltningens arbetsplan för 2023 och nyckelpersoner inom varje enhet har fått gå en utbildning i metoden. De anställda har också fått öva sig på att göra analyser på ett område. Därutöver har kultur- och fritidsförvaltningen fått ett kommunalt anslag på 1,5 miljoner för att stärka barnets bästa. Dessa medel ska användas till förebyggande och stärkande insatser för individuella barn, i åldern 0–16 år. Satsningen som kallas Samsyn utgår från samordnad plan för varje barn och bygger på den så kallade Skottlandsmodellen. Denna modell inbegriper både skola och fritid och utgår från varje barns individuella behov. Språkutveckling är en viktig komponent och barnets olika uttrycksformer uppmärksammas.

Malmö kulturförvaltning har också kommit i gång med att utbilda de olika avdelningarna i barnkonsekvensanalys. Tre större barnkonsekvensutredningar har gjorts, som berör rekrytering av fritidsassistenter, kultur på skoltid samt barn och unga som inte går i förskola eller skola. Därtill görs ett arbete kring barnkonsekvensanalyser kopplat till ärendeprocess, lokalbehovsplan och stadsutveckling.

Flera respondenter efterfrågar mer kunskap, metoder och erfarenhetsutbyte om barnkonsekvensanalyser på kulturområdet. Resultaten stödjer en tidigare undersökning där aktörer inom barnbiblioteksverksamhet efterfrågar nationell samordning kring barnkonsekvensanalyser.⁶⁰

Uppföljningen av Kulturrådets bidrag till barn och unga behöver fortsätta utvecklas

Kulturrådet har identifierat uppföljning av barns och ungas rätt till kultur som ett viktigt utvecklingsområde och arbetet med att utveckla uppföljningen pågår löpande. I detta avsnitt undersöks frågor kring uppföljning som lyfts i intervjustudien och i Kulturrådets tidigare undersökningar inom uppdraget Barnrätt i praktiken. Först undersöks hur Kulturrådet med hjälp av existerande data kan utveckla vår uppföljning av bidragen som går specifikt till barns och ungas kultur. Därefter beskrivs förutsättningar för att utveckla uppföljningen av barns och ungas rätt till kultur.

En samlad bild av bidrag som rör barn och unga efterfrågas

Kulturrådets stöd till kommuner är utformade för olika aktörer – skolhuvudmän, kulturförvaltningar, folk- och skolbibliotek och kulturskola. Kulturrådet har tidigare funnit att det bland kommuner och regioner saknas en helhetsbild över de statliga bidrag som kommunen får för kultur till barn och unga. Den här undersökningen finner stöd för denna slutsats. Såväl kommunala som regionala respondenter efterfrågar en samlad bild av de stöd som rör barn och unga som Kulturrådet har fördelat till landets kommuner. Kommunala respondenter menar att en samlad bild av de bidrag Kulturrådet ger till kommunen har ett stort värde för samverkan och samordning mellan förvaltningar/verksamheter samt i dialog med politiker. Samordnad information om Kulturrådets stöd till kommunerna välkomnas också av regionala respondenter i deras arbete med att främja och stödja barns och ungas rätt till kultur på regionbasis.

Mot bakgrund av behovet av samordnad information genomförde Kulturrådet under våren 2022 en pilotstudie i form av en gemensam kommunikationsinsats till fem utvalda regioner samt kommunerna i dessa län. I utskicket till regionerna kunde var och en av de fem regionerna samlat se vilka kommunbidrag⁶¹ som under våren hade beviljats kommunerna i deras län. Till var och en av dessa kommuner gjordes också ett utskick med samlad information om vilka bidrag som kommunen hade beviljats från Kulturrådet under våren 2022. En utvärderingsenkät skickades till samtliga som fått information om kommunbidragen. Utvärderingen visade att de som tagit del av utskicket var positiva till och såg stor nytta med den samordnade informationen. Under 2023 växlar vi därför upp denna kommunikationsinsats till att gälla samtliga kommuner och regioner.

I tabell 6 sammanställs Kulturrådets bidrag till kommunala aktörer med slutmålgrupp barn och unga för de sex kommuner som ingår i studien. Bokstart saknas i tabellen då ingen av kommunerna mot-

60. Statens kulturråd 2022f.

61. Bidragen var: Skapande skola, Utvecklingsbidraget till kulturskolor, Stärkta bibliotek och Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek.

tog detta stöd 2022.⁶² Noterbart är att Eskilstuna ingår i Region Sörmlands ansökan för 2022, men kommunen har ingen egen ansökan. Bidragsfördelning för samtliga 290 kommuner finns i bilaga 3.

Tabell 6: Beviljade bidrag från Kulturrådet per kommun (2022)

Kommun	Folk- och skolbibliotek - inköp av litteratur (SEK)	Läsfrämjandelyft (SEK)	Musik- och kulturskolor (SEK)	Skapande skola (SEK)	Totalt (SEK)	Totalt belopp per invånare 0–18 år (SEK)
Botkyrka	360 000	117 000	1 740 000	1 750 000	3 967 000	169
Eskilstuna	380 000	123 000	1 987 170		2 490 170	100
Halmstad	350 000	154 000	944 200	1 600 000	3 048 200	132
Kiruna		65 000	1 463 270	285 600	1 813 870	395
Kramfors	65 000	69 000	526 700	160 300	821 000	249
Malmö	1 200 000	304 000	8 632 170	5 960 000	16 096 170	205

En samlad bild av fördelningen av Kulturrådets bidrag som rör barn och unga kan tjäna som underlag för samordning av resurser på lokal nivå, i dialoger med och mellan kommuner och regioner, och i den fortsatta utvecklingen av Kulturrådets roll att möjliggöra barns och ungas rätt till kultur. Därutöver är samordnad redovisning av bidragen till barn och unga också viktigt för att utveckla Kulturrådets barnrättsstrategiska arbete.

Förstärkt uppföljning utifrån ett barnrättsperspektiv

Utifrån ett barnrättsperspektiv är det centralt att följa upp fördelningen av offentliga medel till barn och unga med utgångspunkt i barnkonventionens artikel 31 och de fyra grundprinciperna. I bidragen till barns och ungas kultur tar Kulturrådet på olika sätt hänsyn till geografisk spridning och variationer i kommuners förutsättningar. Dessa hänsyn överensstämmer väl med barnkonventionens grundprincip om att alla barn har samma rättigheter, uttryckt i artikel 2. Kulturrådet arbetar för att möjliggöra att barn i alla kommuner får ta del av våra olika stöd.

Fördelningen av bidragen som rör barn och unga följs årligen upp var för sig. I detta avsnitt sammanställs för första gången existerande data på Kulturrådets bidrag till barns och ungas kultur för att visa hur medel fördelas mellan storstäder, andra tätorter och landsbygd. Kommunerna har delats in i tre grupper efter kommuntyperna landsbygdskommun, storstadskommun och tät kommun.⁶³ Som framgår av tabell 7 nedan tillhör enbart ett fåtal kommuner gruppen storstadskommuner, medan de flesta kommuner grupperats som antingen landsbygdskommuner eller tät kommuner. Samtidigt bodde år 2022 cirka 20 procent av barn och unga i åldern 0–18 i landsbygdskommuner, medan 33 procent bodde i storstadskommuner och nära 48 procent i tät kommuner. I genomsnitt utgjorde andelen barn och unga (0–18 år) 22 procent av befolkningen i Sverige år 2022.

62. Botkyrka, Halmstad, Kramfors och Malmö har som kommuner mottagit bokstartbidrag (språknätverk och/eller utvecklingsbidrag) tidigare år.

63. Tillväxtverket 2023.

Tabell 7: Antal kommuner per kommuntyp

Kommuntyp	Antal kommuner	Andel av befolkningen 0–18 år
Landsbygdskommuner	148	19,5 %
Storstadskommuner	26	33 %
Täta kommuner	116	47,5 %
<i>Totalsumma</i>	290	100 %

Tabell 8 nedan visar att år 2022 beviljades samtliga 290 kommuner minst ett av de fyra bidragen som fokuserar på barn och unga: Inköpsstödet till folk- och skolbibliotek, Utvecklingsbidraget till kulturskolor, Skapande skola och Läsförmedlingen. Ingen kommun har mottagit noll bidrag. Nära 65 procent av kommunerna beviljades fyra bidrag och 30 procent tre bidrag. Majoriteten av kommunerna i alla grupper har mottagit fyra bidrag, men andelen är lägst i landsbygdskommunerna där 58 procent tog emot fyra av bidragen, att jämföra med 70 procent i storstadskommunerna. I storstadskommuner var andelen som tog emot fyra bidrag störst och ingen storstadskommun tog emot enbart ett eller två av bidragen.

Dessa resultat hänger i viss mån samman med olikheter i kommunernas kulturverksamheter. Tre landsbygdskommuner och en tät kommun saknade 2021 behörighet att söka utvecklingsbidraget till kulturskolor då de inte har kulturskoleverksamhet som uppfyller Kulturskolecentrums definition. Kommuner som dragit ner på sina medieanslag till folkbiblioteken kan inte ta del av inköpsstödet. Resultaten kan också tyda på att storstadskommunerna har mer resurser att söka och hantera statsbidrag, vilket stödjer de iakttagelser som gjorts tidigare i rapporten om kommunernas skilda förutsättningar.

Residensstäder är de tätorter där länsstyrelsen för länet har sitt huvudsäte och där regionens centrala förvaltning ofta (men inte alltid) är belägen. Dessa orter har generellt en relativt hög koncentration av kulturverksamheter och kan därför antas ha gynnsamma förutsättningar för att hantera statsbidrag till kultur. En sammanställning av bidragen för dessa orter visar att så många som 19 av 21 residensstäder mottog samtliga fyra bidrag, medan två tog emot tre av bidragen.

Tabell 8: Antal mottagna bidrag, andel per kommuntyp (2022⁶⁴)

Kommuntyp	1	2	3	4	Totalt
Landsbygdskommuner	1 %	7 %	34 %	58 %	100 %
Storstadskommuner	0 %	0 %	23 %	77 %	100 %
Täta kommuner	1 %	3 %	27 %	70 %	100 %
<i>Totalt</i>	1 %	4,5 %	30 %	64,5 %	100 %

Tabell 9 visar att runt nio av tio kommuner beviljats respektive bidragstyp. Landsbygdskommunerna har mottagit alla bidrag i lägst omfattning utom inköpsstödet till folk- och skolbibliotek, som hela 94 procent av landsbygdskommuner tagit emot. Samtliga 26 storstadskommuner beviljades utvecklingsbidraget till kulturskolor. Här bör det noteras att utvecklingsbidraget till kulturskolor kan beviljas

64. Besluten fattades 2022 men det kan variera mellan bidragen vilka verksamhetsår de avser.

för samverkan mellan kommuner och att endast den kommun som står som ansökande ingår i statistiken.

Tabell 9: Andel av kommunerna per kommuntyp som mottagit respektive bidrag (2022)

Kommuntyp	Folk- och skolbibliotek: inköp av litteratur	Musik- och kulturskolor	Skapande skola	Läsfrämjandelyft
Landsbygdskommuner	94 %	84 %	85 %	86 %
Storstadskommuner	88 %	100 %	96 %	92 %
Täta kommuner	90 %	93 %	93 %	90 %
<i>Totalsumma</i>	92 %	89 %	89 %	88 %

Bokstarts utvecklingsbidrag söks för en period på ett till tre år och kan sökas för ytterligare ett år. Bidraget för språknätverk kan bara sökas en gång per nätverk. Hittills har 54 kommuner mottagit utvecklingsbidraget (tidigare projektstödet) och 57 har fått stödet för språknätverk. Av de kommuner som erhållit Bokstarts utvecklingsbidrag är 27 landsbygdskommuner, 22 täta kommuner och 5 storstadskommuner. Knappt en av fem kommuner i varje kommungrupp har fått bidraget och det finns därmed ingen skillnad i andel beviljade bidrag mellan kommuntyper. När det gäller språknätverk har tio storstadskommuner fått bidraget, vilket motsvarar 38 procent av alla storstadskommuner. Som jämförelse har 16 procent av landsbygdskommuner och 19 procent av täta kommuner mottagit stöd för språknätverk.

Med utgångspunkt i ett barnrättsperspektiv, och särskilt artikel 2 om alla barns lika rättigheter, är det också relevant att jämföra andel bidragsmedel med andel barn och unga i kommungrupperna. I fördelningen av utvecklingsbidraget till kulturskolor och inköpsstödet till folk- och skolbibliotek tar Kulturrådet, på olika sätt, hänsyn till antalet barn och unga i de aktuella kommunerna. Samtidigt kompenseras landsbygdskommunerna så att de ska kunna bedriva verksamhet, trots en relativt liten befolkning barn och unga.

Tabell 10 nedan visar att 27 procent av fördelade bidragsbelopp gick till landsbygdskommuner, trots att endast 20 procent av Sveriges befolkning i åldern 0–18 år var bosatta där. I storstadskommuner däremot var en större andel av Sveriges barn och unga bosatta i jämförelse med andelen fördelade bidragsbelopp. I täta kommuner bodde 48 procent av landets barn och unga och ungefär lika stor andel av bidragsbeloppen, 46 procent, gick dit.

Tabellen visar också att det finns stora skillnader i andelar mellan bidragstyperna. Här är det viktigt att komma ihåg att bidragen kan ha olika målgrupper, till exempel riktar sig Skapande skola enbart till barn i grundskoleålder. Inom flera bidrag ges ett minimibelopp eller landsbygdstillägg som påverkar fördelningen mellan kommuntyperna. Att Läsfrämjandelyftets medel i så hög grad går till kommuner i landsbygden, och i så liten mån till storstäder, beror på stödets utformning. Medel fördelas baserat på antalet årsarbetskrafter vid folkbiblioteken. För att mindre kommuner ska ha möjlighet att genomföra kompetensutveckling ger det första antalet årsarbetskrafter mer ersättning. Varje sökande kommun får minst 30 000 kronor och landsbygdskommunerna är många i antal (se ovan). Hälften av Skapande skola- bidraget går till skolor i täta kommuner medan kommuner i storstad respektive landsbygd beviljas en fjärdedel var av detta stöd. Något jämnare mönster finns i fördelningen av utvecklingsbidraget till kulturskolor och inköpsstödet till folk- och skolbibliotek.

Tabell 10: Andel av beviljat belopp per kommuntyp (2022)

Kommuntyp	Befolkning 0–18 ÅR	Folk- och skolbibliotek: inköp av litteratur	Musik- och kulturskolor	Skapande skola	Läsfrämjandelyft	Totalt
Landsbygdskommuner	19,5 %	26 %	29 %	25 %	37 %	27 %
Storstadskommuner	33 %	30 %	29 %	24 %	18 %	26 %
Täta kommuner	47,5 %	44 %	42 %	51 %	45 %	46 %
<i>Totalsumma</i>	<i>100 %</i>	<i>100 %</i>	<i>100 %</i>	<i>100 %</i>	<i>100 %</i>	<i>100 %</i>

Det totala beloppet per invånare 0–18 år varierade också mellan kommuntyperna. I landsbygdskommuner var beloppet högst, 260 kronor, följt av täta kommuner, 183 kronor. Lägst var beloppet per invånare 0–18 år i storstadskommuner, 152 kronor. En jämförelse visar också att beloppet var högst i kommuner där andelen invånare som var barn och unga var lägst. I den fjärdedel av kommunerna där andelen barn och unga (0–18 år) utgjorde lägst andel av befolkningen var beloppet per invånare 0–18 år 288 kronor, jämfört med 183 kronor i genomsnitt.

Slutligen visar tabell 11 att den största andelen av kommunernas bidrag till barn och unga avsåg musik- och kulturskolor och Skapande skola. I landsbygdskommuner och storstadskommuner står musik- och kulturskolor för en större andel av beloppet än i täta kommuner. I täta kommuner utgörs i stället den största andelen av Skapande skola. Enbart fyra procent av kommunernas bidrag motsvaras av Läsfrämjandelyftet, men andelen var dubbelt så stor i landsbygdskommuner som i storstadskommuner.

Tabell 11: Andel av kommuntypers beviljade belopp per bidragstyp

Kommuntyp	Folk- och skolbibliotek: inköp av litteratur	Musik- och kulturskolor	Skapande skola	Läsfrämjandelyft	Totalt
Landsbygdskommuner	8 %	48 %	39 %	6 %	100 %
Storstadskommuner	9 %	50 %	38 %	3 %	100 %
Täta kommuner	8 %	41 %	47 %	4 %	100 %
<i>Totalsumma</i>	<i>8 %</i>	<i>45 %</i>	<i>42 %</i>	<i>4 %</i>	<i>100 %</i>

Sammanfattningsvis visar analysen att Kulturrådet når samtliga kommuner med bidrag till barns och ungas kultur och att en majoritet kommuner tar emot samtliga fyra bidrag. Det finns dock också väsentliga skillnader mellan kommunerna. Det är vanligare att storstadskommuner tar emot samtliga bidrag. Samtidigt visar resultaten tydligt att Kulturrådet kompenserar landsbygdskommunernas relativt små befolkningar av barn och unga så att även dessa kommuner får medel för att kunna genomföra verksamhet. Barn i storstadskommuner får minst medel per invånare 0–18 år.

En möjlig utveckling av uppföljningen är att se på hur bidragen fördelas inom kommuner, mellan olika bostadsområden och olika grupper av barn och unga. Denna typ av uppföljning görs idag för utvecklingsbidraget till kulturskolor men skulle kräva utvecklad datainsamling för andra bidragsformer. I den årliga uppföljningen av utvecklingsbidraget till kulturskolor integreras ett barnrätts-

perspektiv på olika sätt. Deltagande i kulturskolan mäts utifrån olika bakgrundsfaktorer vilket möjliggör uppföljning över tid och mellan grupper. Därutöver följs kulturskolornas insatser riktade mot olika grupper barn och barn boende i olika typer av områden⁶⁵.

Kulturrådet följer också upp, kvalitativt och kvantitativt, av kulturskolornas arbete med barns delaktighet och påverkan, enligt barnkonventionens artikel 12 och i en ny rapport tillfrågas barn och unga direkt om kulturskolans verksamhet.⁶⁶

Kapitlet om finansiering av barns och ungas kultur har också visat att flera av Kulturrådets stöd till folkbibliotek används för att främja barns och ungas delaktighet och påverkan. En samlad bild av dessa insatser skulle kunna bidra till lärande om barns och ungas delaktighet, vilket regionala och kommunala respondenter identifierar som ett viktigt utvecklingsområde.

Slutligen ger resultaten i detta avsnitt en ögonblicksbild av Kulturrådets fördelning av bidrag som rör barn och unga. För att kunna säga något om utveckling av fördelning och eventuella effekter av förändringar i bidragen krävs uppföljning över tid.

Skilda förutsättningar för att följa upp samspelet mellan olika medel till barns och ungas kultur

Den här rapporten betonar vikten av samspel mellan kommunala, regionala och statliga medel för barns och ungas rätt till kultur. Även i fråga om uppföljning finns behov av att kunna följa hur olika nivåer samspelar i att finansiera barns och ungas tillgång till kultur.

Förutsättningarna för uppföljning av medel till barns och ungas kultur skiljer sig dock åt mellan olika kulturområden som kulturskolan, biblioteken och professionell kultur i skolan. För såväl kulturskolorna som folkbiblioteken samlas årligen in statistik över kommunernas utgifter för barn och unga. Dessa underlag kan användas i utformningen och uppföljningen av statligt och regionalt stöd till folkbiblioteken och kulturskolorna.

Kulturrådets Kulturskolecentrum har som en del i sitt uppdrag att främja och stödja musik- och kulturskolor ansvar för att samla in och utveckla statistik för musik- och kulturskolor. Utifrån denna statistik går det att följa den kommunala finansieringen av kulturskolan över tid och jämföra Kulturrådets finansiella bidrag till kulturskolan med kommunala medel.

På biblioteksområdet ansvarar Kungliga biblioteket för statistiken kring de offentligt finansierade biblioteken och samlar årligen in statistik på en mängd variabler varav ett flertal rör verksamhet för barn och unga. Statistiken utgör ett mycket omfattande underlag som kan användas i bidragsgivning och uppföljning. Till exempel används KB:s statistikuppgifter i fördelningen av Kulturrådets Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek och Läsfrämjandelyftet. I uppföljningen av Stärkta bibliotek har Kulturrådet undersökt huruvida detta statsbidrag gjort avtryck i biblioteksstatistiken.⁶⁷

Motsvarande statistik på finansieringen av professionell kultur i skolan saknas, vilket gör att kunskapen om samspelet mellan statliga, regionala och kommunala resurser är begränsad.⁶⁸ Som

65. Statens kulturråd 2022d.

66. Statens kulturråd 2021b. Statens kulturråd 2023e.

67. Statens kulturråd 2022g.

68. Myndigheten för Kulturanalys 2016.

tidigare angetts ser kommunernas uppföljning av kultur i skolan olika ut. De kommuner som har någon typ av garantimodell för professionell kultur i skolan följer upp vilka skolor och årskurser som tar del av erbjudanden, men många kommuner saknar en sådan modell. Uppföljning av kultur i skolan kompliceras även av att skolor kan finansiera insatser till kulturändamål ur skolbudgeten. I följande avsnitt beskrivs hur staten och regionerna följer upp sina bidrag till professionell kultur i skolan. Därefter undersöks förutsättningarna för att skapa lärande om samspel mellan nivåer genom utvecklad uppföljning.

Uppföljning av Skapande skola

Kulturrådet följer i nuläget upp vilka huvudmän som får bidraget, antal skolor, antal elever samt vilka konst- och kulturformer som täcks. Från år 2024 kommer Kulturrådet även att samla in information om årskurser. Detta bedöms som viktigt ur ett barnrättsperspektiv för att analysera stödets effekter för barns och ungas rätt till kultur, särskilt i fråga om likvärdighet. Information om årskurser samlades in tidigare, och redovisningar från dessa år visar att det är något vanligare att årskurs 1–6 deltar i Skapande skola-aktiviteter än årskurs 7–9. Vidare utveckling av uppföljningen skulle till exempel kunna vara att samla in information om antal nya elever eller hur stödet når olika bostadsområden, samt att göra intervjustudier.

Bidragsbeloppet har ökat mellan år 2011 och 2021, från 146 till 197 miljoner kronor. Enligt bidragsredovisningar ökade även antalet deltagande elever under perioden 2011–2017. Därefter avtar antalet, till stor del på grund av covidpandemin. Över tid har konkurrensen om medlen ökat. Att fler skolhuvudmän söker innebär i praktiken att fler skolor får dela på medlen.

Litteratur är det område som flest huvudmän har erbjudit elever i grundskolan, strax följt av teater, konst/bild/form och musik. Närmare 70 procent av huvudmännen erbjöd projekt inom dessa områden under läsåret 2021/22.⁶⁹

I och med den nya förordningen, som beskrivs i föregående kapitel, införs även en ny process för bidragshandläggning. Ansökningar som uppnår grundläggande villkor fördelas medel utifrån ett basbelopp och antal deltagande elever. I beräkningsmodellen kompenseras små huvudmän, landsbygdskommuner samt huvudmän för anpassad grundskola och specialskola. Kulturrådet kommer att löpande följa hur den nya beräkningsmodellen påverkar ansökningar, fördelning, aktiviteter och slutmålgruppen, eleverna. Resultaten av beräkningsmodellen och de förenklingar som gjorts för de sökande i den nya förordningen, kommer att synas först i redovisningarna för år 2024.

Uppföljning av regionernas bidrag till kultur i skolan

Professionell kultur i skolan stöds också av regionerna inom ramen för kultursamverkansmodellen. Barn och unga är den i särklass vanligaste målgruppen i regioner och verksamheter som får stöd genom kultursamverkansmodellen, enligt Kulturrådets undersökning av breddat deltagande i kulturlivet.⁷⁰ Enligt Kulturrådets beräkningar uppskattas att minst 40 procent av bidragen inom kultursamverkansmodellen kommer barn och unga till del under ett normalt verksamhetsår.

Den årliga uppföljningen av kultursamverkansmodellen sker, dels, genom kvantitativ redovisning i Kultur databasen, som drivs av Myndigheten för kulturanalys, dels genom kvalitativ uppföljning i form av verksamheternas årsredovisningar och verksamhetsberättelser eller motsvarande. Kulturrådet kan också besluta om så kallade tematiska uppgiftsinsamlingar.

69. Statens kulturråd 2022h.

70. Statens kulturråd 2021c.

I den kvantitativa uppföljningen ingår redovisning av uppgifter om organisation, intäkter, kostnader, aktiviteter och deltagaruppgifter samt särskilda frågor. Under aktiviteter och deltagaruppgifter redovisar regionerna information om utbud för barn och unga inom olika konst- och kulturområden, samt hur många barn och unga, 0–18 år, som tagit del av utbudet. Dessa uppgifter bygger på publikstatistik som samlas in av kommuner, institutioner, fria aktörer och regionerna själva. Uppföljningen fokuserar därmed huvudsakligen på regionernas bidrag till att säkerställa kultur *för* barn, mätt i utbud och i vilken mån barn och unga tar del av detta utbud. Statistiken anger inte om aktiviteter sker på skoltid eller fritid. Därutöver ger uppföljningen också en bild av hur prioriterat barn och unga är i konsulentverksamhet och läs- och litteraturfrämjande.

Som framgått av denna rapport bidrar regionerna på olika sätt till professionell kultur i skolan, framför allt genom att finansiera institutioner och att erbjuda kommuner konst och kultur till subventionerade priser. Regionernas uppföljning av professionell kultur i skolan skiljer sig dock åt. Bland de ingående regionerna i den här undersökningen följer få upp hur mycket av regionens subventionerade utbud som går till kultur på skoltid. Några kartlägger hur det ser ut med kultur i skolan på kommunbasis, till exempel vilka kommuner som har någon form av kulturgaranti eller som tar emot medel från Skapande skola. Region Sörmland följer upp vilka skolor och årskurser som tar del av scenkonstutbudet inom ramen för Sörmlandsmodellen. Cirka 95 procent av skolorna i länet deltar i modellen och friskolor deltar i mindre utsträckning än kommunala skolor.

Flera regionala respondenter ser ett behov av att kunna följa utvecklingen av professionell kultur i skolan över tid. Regionala respondenter uttrycker en farhåga att förändringarna i Skapande skola, som breddar stödets användningsområde, kan leda till att kommuner i högre grad ersätter inköp av kultur ur det regionala utbudet med Skapande skola och därmed sänker sina egna anslag till professionell kultur i skolan, det vill säga att stödet får en så kallad undanträngningseffekt. Ett par regioner märker redan en minskning av kommunernas inköp av regionala utbud.

I tabell 11 visas hur många skolhuvudmän i varje län som mottog Skapande skola läsåret 2021/2022, och som andel av totalt antal skolhuvudmän per län. I snitt mottog 46 procent av skolhuvudmännen bidraget, men skillnaderna är stora mellan länen. En intressant iakttagelse är att en relativt liten andel av skolhuvudmännen i Sörmland, endast 23 procent, tog emot Skapande skola-bidraget. Sex av länets nio kommunala huvudmän och en enskild huvudman tog del av Skapande skola. Även i Blekinge, som har en Blekingemodell med scenkonst till skolor, mottar färre huvudmän Skapande skola än genomsnittslänet. Dessa resultat skulle kunna hänga samman med att fler skolhuvudmän upplever att behovet av professionell kultur i skolan uppfylls genom scenkonstavtalen mellan kommun och region. När det gäller Stockholms låga andel så är det främst en effekt av att så få av de många enskilda huvudmännen inte söker bidraget. För läsåret 2021/2022 sökte 22 kommunala huvudmän av 26 Skapande skola i Stockholms län.

Tabell 12: Skapande skola läsåret 2021/2022, per län

Län	Antal skolhuvudmän som mottagit Skapande skola/ totalt antal skolhuvudmän	Andel skolhuvudmän som mottagit Skapande skola (procent)
Blekinge	6/15	40
Dalarna	15/25	60
Gotland	1/4	25
Gävleborg	11/29	38
Halland	9/23	39
Jämtland	6/11	54
Jönköping	16/22	73
Kalmar	12/21	57
Kronoberg	7/17	41
Norrbottn	13/30	43
Skåne	50/108	46
Stockholm	55/231	23
Södermanland	7/30	23
Uppsala	16/26	61
Värmland	18/29	62
Västerbotten	13/29	44
Västernorrland	11/20	55
Västmanland	7/24	29
Västra Götaland	54/123	44
Örebro	12/23	52
Östergötland	14/32	44

Tabellen ovan är ett exempel på hur existerande data kan användas som underlag för lärande om hur statens stöd samspelar med olika regioners modeller för finansiering av professionell kultur i skolan. En fråga som har lyfts i undersökningen är att kommuner som är belägna långt från länets kulturinstitutioner har en särskild utmaning i att erbjuda alla elever kulturupplevelser. En vidare utveckling av uppföljningen skulle därför kunna vara att titta på hur avståndet mellan kommunerna och regionens kulturinstitutioner påverkar tillgången till kultur i skolan.⁷¹

71. Kulturanalys Nordens rapport (2022) visar att tillgång till kultur i hög grad är en fråga om var i landet du bor och hur många som bor nära dig.

Slutsatser och förslag

I detta kapitel redogör vi för våra slutsatser och förslag. Slutsatserna utgår från de iakttagelser som vi har gjort i kapitlet om finansiering och uppföljning av barns och ungas rätt till kultur. Förslagen riktar sig såväl till regeringen som till Kulturrådet. Vi redogör även för hur Kulturrådet ämnar ta arbetet vidare.

Ett fungerande samspel mellan nivåer är nödvändigt för att barnkonventionen ska kunna efterlevas

En övergripande slutsats av undersökningen är att insatser från såväl kommuner och regioner som staten behövs för att uppnå barnets rätt till kultur enligt barnkonventionen. Alla tre nivåer bidrar gemensamt och på olika sätt till att tillgodose kultur för, med och av barn och unga.

Undersökningen visar att det finns potential att utveckla samspelet mellan de tre nivåerna. Det gäller i synnerhet på området professionell kultur i skolan där finansiering sker i ett komplext flernivåsystem och det saknas statistiskt underlag på kommunala utgifter. Det finns också ett generellt behov av att identifiera framgångsfaktorer för att insatser som initialt stöds av statliga utvecklingsbidrag, när det är önskvärt, ska kunna upptas i kommuners och regioners ordinarie verksamhet.

Kulturrådet bedömer att fortsatt dialog mellan de tre nivåerna är mycket viktigt för att säkra att de offentliga stöden till kultur för barn och unga förblir relevanta och fortsätter att stödja varandra. Genom att förstärka dialogen med kommunerna och regionerna kan vi förtydliga statens, regionernas och kommunernas funktioner i att skapa förutsättningar för barns och ungas rätt till kultur. Via kultursamverkansmodellen fortsätter vi att föra en tät dialog med regionerna för att säkra att vi gemensamt bidrar till att möjliggöra barns och ungas rätt till kultur. Som ett led i detta arbete planeras en samtalsserie om barn och unga som primärt vänder sig till målgruppen politiker, chefer och strateger inom regionala och kommunala förvaltningar och verksamheter.

För att Kulturrådet fortsatt ska kunna utveckla våra insatser för samverkan och samordning mellan olika aktörer kring barns och ungas rättigheter och ta fram och sprida underlag om barnkonventionens tillämpning på kulturområdet krävs ytterligare resurser. Ett förslag är att regeringen ger Kulturrådet ett sektorsövergripande ansvar för barnrättsfrågor med anknytning till myndighetens verksamhetsområde och att det tillförs särskilda resurser för uppdraget.

Viktigt med samverkan och samordning inom och mellan kommuner och regioner

Undersökningen visar att det finns ett behov av utökad samverkan och samordning inom och mellan kommuner och regioner. Samverkan kring finansiering av barns och ungas kultur är särskilt viktigt mot bakgrund av det ansträngda ekonomiska läge som kommunerna och regionerna befinner sig i.

En slutsats av undersökningen är att regional samordning kring barn och unga har ett stort värde för att stärka barns och ungas rätt till kultur, särskilt i fråga om likvärdigt deltagande och tillgänglighet i kulturlivet. Regional samordning ser olika ut i olika delar av landet, såväl mellan kommuner som mellan region och kommuner. Kommuner som befinner sig på långt geografiskt avstånd från de regionala kulturinstitutionerna i länet har en särskild utmaning i att tillgodose barns och ungas tillgång till kultur. Vissa kommuner har närmre till kulturinstitutioner i ett angränsande län. Möjlighe-

ter till samverkan mellan kommuner och regionala institutioner utanför det egna länet är därför en viktig fråga att se över.

Kulturrådet kommer att fortsatt främja samordning och samverkan inom och mellan olika nivåer. Vi kommer att fortsätta dialogen med kommunerna och regionerna om hur stödformer riktade till kommunala aktörer kan utvecklas på bästa sätt för att samspela med kommunala och regionala medel i att tillgodose barns och ungas rätt till kultur. Kulturrådet kommer också att fortsätta sprida goda exempel från bidragsgivningen på hur kulturverksamheter tillämpar barnkonventionen, i syfte att främja erfarenhetsutbyte och lärande mellan kommunala och regionala aktörer kring barns och ungas rätt till kultur.

En annan slutsats av undersökningen är att kommuner och regioner ofta saknar en helhetsbild av de statsbidrag kommunala aktörer får för barns och ungas kultur vilket försvårar planering och samordning av resurser. Därför ser vi det som angeläget att stärka vårt arbete med att informera kommuner och regioner om de stöd som vi ger till kommunerna i en region för att underlätta inom-regional samordning. En samlad bild till kommuner och regioner av vilka kommuner som tar del av stöd kan i förlängningen möjliggöra mer kultur för fler barn och unga. I den här rapporten sammanställs därför beviljade bidrag som rör barn och unga per kommun för 2022. Nästa steg är att under 2023 utvidga den riktade informationsinsats till regioner och kommuner som Kulturrådet inledde i en pilotstudie under våren 2022, till att omfatta samtliga regioner.

Behov av fortsatt statligt utvecklingsstöd till folkbibliotek och kulturskolor

Den här undersökningen och Kulturrådets tidigare uppföljningar visar att utvecklingsbidragen till folkbibliotek och kulturskolor bidragit till att stärka tillämpningen av barnkonventionen inom kulturområdet.

Utvecklingsbidraget till kulturskolor används till att bredda verksamheten och göra den mer tillgänglig, till exempel genom att utveckla kulturskolors öppna verksamhet där elever i nya målgrupper får möjlighet att delta i kulturskolan. Utöver att kunna erbjuda avgiftsfri verksamhet bidrar stödet till att kulturskolor kan vara på nya platser, utvecklar samverkan och erbjuder fördjupningskurser. Därutöver har stödet bidragit till att kulturskolor stärker barns och ungas rätt till delaktighet i och inflytande över kulturskoleverksamhet. Sammanställningen av kommunernas redovisningar för läsåret 2021/2022 visar att 58 000 nya barn och unga nåddes med insatser bekostade av bidraget när anslaget var 200 miljoner kronor. Stödet är centralt för att kulturskoleverksamhet ska kunna utvecklas givet kommunernas ekonomiska utmaningar.

Genom regeringsuppdraget Läsförmedling som löper under 2021–2023 främjar Kulturrådet kompetensutveckling i syfte att skapa bättre förutsättningar för att arbeta läsförmedling på folkbiblioteken. Läsförmedling insatser är centralt ur ett barnrättsperspektiv för att överbygga läsklyftor som beror på socioekonomiska skillnader. Kulturrådet har identifierat att läsförmedling insatser särskilt behöver stärkas för barn och unga i socioekonomiskt utsatta områden, barn och unga med flerspråkighet och barn och unga med funktionsnedsättning. Behovet av kompetenslyft inom läsförmedling är stort men regioner och kommuner behöver tid och framförhållning för att kunna vara delaktiga i ett nationellt kunskapslyft.

Regeringsuppdraget Stärkta bibliotek har sedan 2018 bidragit till att biblioteken stärkt barnrättsperspektivet och barns och ungas delaktighet utifrån de lokala behoven. I undersökningen liksom i vår dialog med folkbiblioteken ute i landet har vi fått återkoppling att satsningen möjliggjort för biblioteken att nå ut till nya grupper såsom barn och unga, boende i glesbygd samt nyanlända. Bidraget har förlängts under 2021–2023 och söktrycket fortsätter att vara högt. Ett permanentat bidrag skulle ge kommunerna bättre möjligheter att stärka och utveckla biblioteksverksamheten.

Sammanfattningsvis anser Kulturrådet att en förlängning av ovanstående utvecklingsstöd skulle innebära att investerade resurser ger större effekter för barns och ungas rätt till kultur.

Behov av att utveckla uppföljning och analys av barns och ungas rätt till kultur

En slutsats av den här undersökningen är att det behövs mer kunskap om hur olika medel samspelar för att kommuner, regioner och staten på bästa sätt ska kunna tillgodose barns och ungas rätt till kultur.

Kulturrådet bedömer att det finns behov av utvecklad uppföljning av hur professionell kultur i skolan finansieras. Tidigare undersökningar har visat på svårigheter med att samla in information om kulturutgifter på skolnivå och Kulturrådet bedömer att vi bör vara restriktiva med att öka kommunernas uppgiftslämnarbörda på detta område. Vi bedömer också att det finns potential i att sammanställa existerande datakällor som samlas in av statliga myndigheter och regioner. Existerande data kan inte ge en heltäckande bild av finansieringen av kultur i skolan men kan tjäna som underlag för fördjupad dialog och lärande om kultur i skolan. Därutöver är kvalitativ uppföljning viktigt för att förstå hur samspelet ser ut mellan olika medel. Ett förslag är därför att Kulturrådet följer upp föreliggande undersökning med en liknande kvalitativ undersökning om cirka tre till sex år för att undersöka utvecklingen kring finansieringen av kultur i skolan.

Kulturrådet arbetar löpande med att utveckla uppföljningen av våra bidrag. Under 2022–2023 utvecklar Kulturrådet indikatorer för årlig uppföljning av medel som rör barn och unga. Förändringar i uppföljningen av Skapande skola-bidraget, som genomförs 2024, kommer att ge en bättre bild av i vilken mån stödet bidrar till ökade möjligheter för elever att uppleva, delta i och skapa kultur samt i vilken mån bidraget medverkar till stärkt likvärdighet och tillgänglighet i kulturlivet. Under 2023 sker också ett utvecklingsarbete kring redovisningen av Bokstartsbidragen.

Slutligen efterfrågas mer vägledning och erfarenhetsutbyte kring att göra barnkonsekvensanalyser på kulturområdet. Kulturrådet kommer därför att, med hjälp av Barnombudsmannens och SKR:s verktyg, utveckla ett metodstöd för prövning av barnets bästa som riktar sig till aktörer inom kulturområdet.

Referenser

Barnombudsmannen (2019) *FN:s konvention om barnets rättigheter. Ny upplaga med anledning av reviderad svensk översättning 2018*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Biblioteken i Malmö (2020) *Delaktighet för barn 0–8 år på biblioteken i Malmö – inspiration, metoder och erfarenheter*. Elektronisk resurs.

Eriksson, Ann Catrine, Holmén, Annika, Wennerholm, Christine och Blomberg, Sylvia (2019) *Löpa linan ut: bibliotekschefens strategiska modell för implementering av FN:s konvention om barnets rättigheter*. Eskilstuna: Biblioteksutveckling Sörmland.

FN:s barnrättskommitté (2003) *Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 5, Allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4, 42 och 44.6), CRC/GC/2003/5*.

FN:s barnrättskommitté (2013) *Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 17, Barnets rätt till vila, fritid, lek och rekreation samt till det kulturella och konstnärliga livet (art. 31), CRC/C/GC/17*.

Jensen, Malene och Barsk, Sanna (2020) *"Kostar inte dom mycket?" Barns och ungas synpunkter inför biblioteksflytten i Kiruna*. Kiruna: Biblioteken i Norrbotten.

Johannisson, Jenny (2018) "Kulturpolitisk styrning och kulturpolitiska reformer i Sverige". I: *Kulturpolitisk styrning. Ansvarsfördelning och reformer inom de nordiska ländernas kulturpolitik under 2000-talet*. Kulturanalys Norden.

Kulturanalys Norden (2022) *Kulturens geografi i Norden*. Nordisk kulturfakta 2022:04. Göteborg: Kulturanalys Norden.

Kulturdepartementet (2021) *Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Statens kulturråd*.

Kulturdepartementet (2022) *Översyn av kultursamverkansmodellen för kultur i hela landet*. Dir 2022:103.

Kungliga biblioteket (2022) *Trender i planerna 2020 – Kommunala biblioteksplaner antagna 2020*. Stockholm: Kungliga biblioteket, enheten för bibliotekssamverkan.

Lindqvist, Katja och Blomgren, Roger (2016) *Fördjupad utvärdering av statsbidraget Skapande skola*. Lunds universitet.

Myndigheten för kulturanalys (2016) *Skapande skola. Mer kultur till skoleleverna och mer jobb till konstnärerna? PM*.

Myndigheten för kulturanalys (2017) *Barns och ungas kulturaktiviteter*. Kulturfakta 2017:5. Stockholm: Myndigheten för kulturanalys.

Myndigheten för kulturanalys (2019) *Kulturens geografi: Tillgång till kulturutbud i landets kommuner*. Kulturfakta 2019:3. Stockholm: Myndigheten för kulturanalys.

Myndigheten för kulturanalys (2022) *Samhällets utgifter för kultur 2021*. Kulturfakta 2022:5. Elektronisk resurs.

Prop. 2009/10:232. *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige.*

Prop. 2009/10:3. *Tid för kultur.*

Region Sörmland (2019) *Biblioteksplan Region Sörmland 2019–2022.* Region Sörmland.

Region Västernorrland (2022) *Här jobbar vi för barnens rätt i samhället: Biblioteken och barnkonventionen.* Regionbibliotek Västernorrlands skriftserie/ nr 2.

SFS 2013:801. *Bibliotekslag.*

SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.*

SFS 2022:1615. *Förordning (2007:1436) om statsbidrag till kulturell verksamhet i skolan.*

Socialdepartementet (2011) *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige.*

Statens kulturråd (2021a) *Inköpsstöd: Kunskapsöversikt och översyn av bidraget inköpsstöd till folk- och skolbibliotek.* Elektronisk resurs.

Statens kulturråd (2021b) *Delaktighet och inflytande inom kulturskolebidraget.* Elektronisk resurs.

Statens kulturråd (2021c) *Göra allt möjligt: Hur regioner och verksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen arbetar med breddat deltagande i kulturlivet.* Elektronisk resurs.

Statens kulturråd (2022a) *Direkta bidrag - Uppföljning av direkta bidrag 2019–2021.* Elektronisk resurs.

Statens kulturråd (2022b) *Kultursamverkansmodellen: Uppföljning av ekonomi, personal och aktiviteter 2021.* Elektronisk resurs.

Statens kulturråd (2022c) *Ett nytt Skapande skola: Utvecklingsvägar för bidraget Skapande skola.* Elektronisk resurs.

Statens kulturråd (2022d) *Kulturskolan i siffror 2021.* Stockholm: Statens kulturråd.

Statens kulturråd (2022e) *Vad går bidraget till? Redovisningar av utvecklingsbidraget till kulturskolor 2020–2021.* Stockholm: Statens kulturråd.

Statens kulturråd (2022f). *Vad har ni saknat? Barn! Erfarenheter av att driva barnbiblioteksverksamhet under en pandemi.* Rapport från Högskolan i Borås. Amira Sofia Sandin & Emma Berge Kleber.

Statens kulturråd (2022g) *Stärkta bibliotek 2021–2023.* Elektronisk resurs.

Statens kulturråd (2022h) *Redovisningar Skapande skola läsåret 21/22.* PM.

Statens kulturråd (2023a) *Vad går bidraget till? Redovisningar av utvecklingsbidraget till kulturskolor 2021–2022.* Kommande.

Statens kulturråd (2023b) *Årsredovisning 2022.* Elektronisk resurs.

Flernivåsamverkan främjar barnets bästa

Statens kulturråd (2023c) *Nuläge om barns och ungas läsning: En kartläggning med stöd av Läsrådet*. Stockholm: Statens kulturråd.

Statens kulturråd (2023d) *Användaren är i fokus på Kramfors bibliotek*, <https://www.kulturradet.se/hitta-inspiration/anvandaren-ar-i-fokus-pa-kramfors-bibliotek/>.

Statens kulturråd (2023e) *Öppen verksamhet i kulturskolan – en väg till breddat deltagande*. Stockholm: Statens kulturråd.

Sveriges Kommuner och Landsting (2015) *Kulturpolitiskt positionspaper*. Stockholm: SKL.

Sveriges Kommuner och Regioner (2022) *Ekonomirapporten december 2022*.

Bilaga 1. Intervjufrågor

Integrering av barnrättsperspektivet

- Finns särskilda mål för finansiering av barns och ungas kultur i *styrningen* av kulturförvaltningen?
- I vilken mån bygger finansieringsbeslut på *kunskap* om barns och ungas behov, intressen av och deltagande i konst- och kulturlivet?
- I vilken utsträckning utgår beslut om finansiering från *barnkonsekvensanalyser* eller annan prövning av *barnets bästa*?
- Vilka förutsättningar finns för att arbeta systematiskt med barns och ungas rätt till *delaktighet och inflytande* på kulturområdet?

Finansiering av kultur för, med, och av barn och unga

- Med vilka medel (kommunala, regionala, statliga) finansieras kultur *för, med, respektive, av* barn och unga?
- I vilken utsträckning finns resurser för att nå barn och unga i *alla åldrar*?
- I vilken utsträckning finansieras *särskilda satsningar* för att nå grupper av barn och unga som upplever hinder att delta i kulturlivet?
- Vilka medel finns/söks för att *samverka* inom och mellan förvaltningar och/eller med andra kommuner/regionen kring barnets rätt till kultur?
- Hur ser förutsättningarna ut för att uppnå *långsiktig* finansiering av barns och ungas rätt till kultur?

Uppföljning utifrån ett barnrättsperspektiv

- Hur ser *uppföljningen* av finansiering av barns och ungas rätt till konst och kultur ut?
- Hur kan den kommunala, regionala och statliga uppföljningen av barns och ungas rätt till konst och kultur *utvecklas*?

Bilaga 2. Kulturrådets bidrag till kommuner med barn och unga som slutmålgrupp

Bidrag	Målgrupp	Syfte	Aktiviteter	Ålder (om angiven)	Prioriteringar
Skapande skola	Kommunala, statliga och enskilda huvudmän	Bidra till att konst och kultur integreras i skolan.	Kultur för, med och av barn och unga.	6–15 år (grundskolan)	Anpassad grundskola och specialskola samt huvudmän med lägeskommun i glesa eller mycket glesa landsbygdskommuner.
Utvecklingsbidrag kulturskolor	Musik- och kulturskolor	Främja den kommunala kulturskolans möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttrycksätt.	Kultur med och av barn och unga.	0–25 år	Barn och unga med funktionsnedsättning, barn och unga i glesbygd eller områden med socioekonomiska utmaningar, nya målgrupper samt nationella minoriteter.
Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek	Kommunala folk- och skolbibliotek (en ansökan per kommun)	Främja barns och ungas intresse för läsning genom ökad tillgång till litteratur och medier.	Kultur för och med barn och unga.		Inköpsstödet, beräknas huvudsakligen efter antalet barn och ungdomar upp till 18 år i kommunen.
Bokstart utvecklingsbidrag	Folkbibliotek eller regional biblioteksverksamhet i samarbete med minst en partner inom barnhälsovård och/ eller förskola.	Utveckla regionala och kommunala satsningar på små barns språk- och läsutveckling.	Kultur för och med barn. Möjligheter till familjers delaktighet bedöms.	0–3 år	Den totala bidragsgivningen ska kännetecknas av tillgänglighet och geografisk spridning.
Bokstart språknätverk	Folkbibliotek eller regional biblioteksverksamhet i samarbete med minst en partner inom barnhälsovård och/ eller förskola.	Utveckla regionala och kommunala satsningar på små barns språk- och läsutveckling.	Se ovan	0–3 år	Se ovan
Läsfrämjandelyft för folkbiblioteken (tillfälligt bidrag 2021–2023)	Folkbibliotek eller regional biblioteksverksamhet.	Stärka folkbibliotekens kompetensutveckling inom läsfrämjande och litteraturförmedling, med fokus på barns och ungas läsning.	Kultur för och med barn och unga.		Medel fördelas baserat på antalet årsarbetskrafter vid folkbiblioteken. För att mindre kommuner ska ha möjlighet att genomföra kompetensutveckling ger det första antalet årsarbetskrafter mer ersättning.

Bilaga 3. Kulturrådets bidrag till kommuner med barn och unga som slutmålgrupp, per kommun, år 2022

Kommun	Bokstart (projektbidrag och språknätverk)	Folk- och skolbibliotek - inköp av litteratur	Musik- och kulturskolor	Skapande skola	Läsfrämjandelyft	Totalt (exklusive Bokstart)
Ale		130 000	706 400	1 236 500	66 000	2 138 900
Alingsås	48 450	150 000	827 400	662 500	76 000	1 715 900
Alvesta		80 000	560 700	994 900	74 000	1 709 600
Aneby		50 000		249 000		299 000
Arboga		50 000	572 170		54 000	676 170
Arjeplog		50 000	300 000	61 600		411 600
Arvidsjaur	400 000	50 000	625 970	297 500	32 000	1 005 470
Arvika		85 000	484 100	360 000	74 000	1 003 100
Askersund		50 000	250 000	126 000	44 000	470 000
Avesta		80 000	539 200	785 400	72 000	1 476 600
Bengtstors		50 000	702 030	187 500		939 530
Berg		50 000	413 200	207 300		670 500
Bjurholm		50 000	85 000	87 200	30 000	252 200
Bjuv		65 000	190 900	90 400	55 000	401 300
Boden		80 000	410 600	335 000		825 600
Bollebygd		50 000		336 500	34 000	420 500
Bollnäs			503 500	809 900	66 000	1 379 400
Borgholm		50 000	411 700	208 800	57 000	727 500
Borlänge		180 000	994 170	1 786 500	95 000	3 055 670
Borås		380 000	1 284 900	2 116 000	140 000	3 920 900
Botkyrka		360 000	1 740 000	1 750 000	117 000	3 967 000
Boxholm	50 000	50 000		168 000	30 000	248 000
Bromölla		50 000	340 500	264 500		655 000
Bräcke		50 000	320 900	114 300		485 200
Burlöv		80 000	461 000	78 100	57 000	676 100
Båstad		50 000	366 300			416 300
Dals-Ed		50 000	324 800			374 800
Danderyd	50 000		768 400	454 200	71 000	1 293 600
Degerfors		50 000	380 200	295 500		725 700
Dorotea		50 000	235 000	87 500	30 000	402 500
Eda		50 000	360 000	326 600		736 600
Ekerö		120 000	260 000		62 000	442 000
Eksjö		65 000		509 300	55 000	629 300
Emmaboda		50 000	190 000	164 400	63 000	467 400
Enköping		170 000	192 500	1 239 700	80 000	1 682 200

Flernivåsamverkan främjar barnets bästa

Eskilstuna		380 000	1 987 170		123 000	2 490 170
Eslöv		135 000	540 000	1 040 000		1 715 000
Essunga		50 000	381 600	119 000	30 000	580 600
Fagersta			112 000		58 000	170 000
Falkenberg		155 000	885 500	791 700	92 000	1 924 200
Falköping		125 000	945 700	571 500	71 000	1 713 200
Falun		200 000	862 000	1 792 500	102 000	2 956 500
Filipstad		50 000	336 000	105 000		491 000
Finspång		75 000	513 300	863 100	63 000	1 514 400
Flen		60 000	1 316 030	477 100	72 000	1 925 130
Forshaga		50 000	402 300	279 000	45 000	776 300
Färgelanda		50 000				50 000
Gagnef		50 000	185 000	393 400	36 000	664 400
Gislaved		110 000	645 100	611 100	85 000	1 451 200
Gnesta		50 000	374 600	193 600	40 000	658 200
Gnosjö	350 000	50 000		407 400	30 000	487 400
Gotland		185 000	703 500	1 480 500	99 000	2 554 000
Grums		50 000		240 000	46 000	336 000
Grästorp			319 900	79 100	31 000	430 000
Gullspång		50 000		216 900	30 000	296 900
Gällivare		60 000	432 200		56 000	548 200
Gävle			1 922 170	2 180 000	126 000	4 228 170
Göteborg		1 800 000	7 476 830	7 600 000	491 000	17 367 830
Götene		50 000	510 900		46 000	606 900
Habo		60 000	406 400	210 000	36 000	712 400
Hagfors		50 000	448 400	194 300		692 700
Hallsberg		60 000	455 700	322 400	46 000	884 100
Hallstahammar	60 000	1 059 470		47 000	1 166 470	
Halmstad		350 000	944 200	1 600 000	154 000	3 048 200
Hammarö			504 200	640 000	42 000	1 186 200
Haninge	500 000	350 000	671 000	684 600	106 000	1 811 600
Haparanda			495 870	357 000	49 000	901 870
Heby		50 000	480 000	214 400	50 000	794 400
Hedemora	50 000	50 000	355 500	496 000	52 000	953 500
Helsingborg		500 000	2 230 100	540 000	160 000	3 430 100
Herrljunga		50 000	401 000	387 500		838 500
Hjo		50 000	385 600	242 400	30 000	708 000
Hofors		50 000			42 000	92 000
Huddinge		430 000	1 744 200	90 000		2 264 200
Hudiksvall		125 000	599 600	569 500	92 000	1 386 100
Hultsfred		50 000	424 300	117 100	64 000	655 400
Hylte		50 000	232 000	96 600	56 000	434 600
Håbo		90 000	341 000	513 600		944 600
Hällefors		50 000	310 000	208 000	35 000	603 000

Flernivåsamverkan främjar barnets bästa

Härjedalen		50 000	393 500	282 300	54 000	779 800
Härnösand		85 000	620 600	1 040 000	81 000	1 826 600
Härryda		170 000	766 600	1 052 800	85 000	2 074 400
Hässleholm		170 000	533 200	632 800	82 000	1 418 000
Höganäs		100 000	429 600	986 600	75 000	1 591 200
Högsby		50 000	381 000	124 600	38 000	593 600
Hörby		60 000	520 900	487 600	54 000	1 122 500
Höör	115 500	70 000	742 490	650 000	59 000	1 521 490
Jokkmokk		50 000	297 900		35 000	382 900
Järfälla		300 000	1 361 100	1 776 500	104 000	3 541 600
Jönköping		470 000	1 845 100	2 200 000	135 000	4 650 100
Kalix		50 000	404 470	272 300		726 770
Kalmar		230 000	999 300	2 024 000	115 000	3 368 300
Karlsborg		50 000	245 000	70 000	38 000	403 000
Karlshamn		100 000	718 370	587 300	83 000	1 488 670
Karlskoga		100 000	592 870	280 000	80 000	1 052 870
Karlskrona	250 000	220 000		510 000	102 000	832 000
Karlstad		290 000	1 161 600	2 579 100	111 000	4 141 700
Katrineholm		120 000	956 100	1 416 000	92 000	2 584 100
Kil		50 000		364 800	49 000	463 800
Kinda	450 000	50 000	339 600	205 500	44 000	639 100
Kiruna			1 463 270	285 600	65 000	1 813 870
Klippan		60 000	375 100	452 800	56 000	943 900
Knivsta		90 000	668 800	930 300	54 000	1 743 100
Kramfors		65 000	526 700	160 300	69 000	821 000
Kristianstad		290 000	940 000	2 315 900	118 000	3 663 900
Kristinehamn		75 000	645 100	902 100	60 000	1 682 200
Krokom		70 000	618 700	430 500	58 000	1 177 200
Kumla		90 000	659 400	445 000	66 000	1 260 400
Kungsbacka		320 000	1 335 030	1 661 300	118 000	3 434 330
Kungsör		50 000	337 600	256 000	38 000	681 600
Kungälv		170 000	775 000	1 616 400	87 000	2 648 400
Kävlinge		130 000	362 000	731 900	62 000	1 285 900
Köping		90 000	982 870	561 400	71 000	1 705 270
Laholm		90 000	581 900	123 100	67 000	862 000
Landskrona		160 000	675 100	1 039 400	88 000	1 962 500
Laxå		50 000			34 000	84 000
Lekeberg		50 000	153 000	288 200	34 000	525 200
Leksand		50 000	520 970	430 800	56 000	1 057 770
Lerum		180 000	552 100	1 172 800	76 000	1 980 900
Lessebo		50 000		345 400	32 000	427 400
Lidingö		180 000	908 600	535 200	83 000	1 706 800
Lidköping	82 000	130 000	479 100	926 200	90 000	1 625 300
Lilla Edet		55 000	361 200	521 600		937 800

Flernivåsamverkan främjar barnets bästa

Lindesberg		80 000	637 400		60 000	777 400
Linköping	700 000	520 000	1 057 150	2 494 800	150 000	4 221 950
Ljungby		100 000	566 400	968 000		1 634 400
Ljusdal		60 000	517 200		82 000	659 200
Ljusnarsberg		50 000	142 000		30 000	222 000
Lomma		110 000	236 270	359 200	66 000	771 470
Ludvika		100 000	511 000	424 000	83 000	1 118 000
Luleå			1 003 370	1 818 000	128 000	2 949 370
Lund		400 000	2 448 870	2 100 000	166 000	5 114 870
Lycksele		50 000	657 670	438 600	52 000	1 198 270
Lysekil		50 000	427 200	675 000	57 000	1 209 200
Malmö		1 200 000	8 632 170	5 960 000	304 000	16 096 170
Malung-Sälén		50 000	494 000		40 000	584 000
Malå		50 000	323 200	162 400	30 000	565 600
Mariestad		80 000	523 400	805 500	66 000	1 474 900
Mark		130 000	950 600	478 800	74 000	1 633 400
Markaryd		50 000		246 100	43 000	339 100
Mellerud		50 000	429 500	314 600	35 000	829 100
Mjölby		110 000	697 350	931 000	81 000	1 819 350
Mora		70 000	385 200	482 100	67 000	1 004 300
Motala	330 000	150 000	744 000	440 400	91 000	1 425 400
Mullsjö			358 200	126 400	30 000	514 600
Munkedal		50 000		191 500	38 000	279 500
Munkfors				114 000		114 000
Mölnadal		240 000	550 400	2 157 300	107 000	3 054 700
Mönsterås		50 000	434 100	327 200	57 000	868 300
Mörbylånga	400 000	60 000	428 700	409 500	76 000	974 200
Nacka			1 624 200	864 000	130 000	2 618 200
Nora		50 000	423 200	346 500	46 000	865 700
Norberg		50 000	333 500	199 500	33 000	616 000
Nordanstig		50 000	444 400	100 000	38 000	632 400
Nordmaling		50 000		298 400	30 000	378 400
Norrköping	700 000	480 000	1 759 040	2 500 000	147 000	4 886 040
Norrtälje		200 000	673 700	1 858 400	97 000	2 829 100
Norsjö		50 000	335 300		30 000	415 300
Nybro		70 000	727 340	325 400	68 000	1 190 740
Nykvarn		50 000	397 800	237 000	30 000	714 800
Nyköping	450 000	200 000	817 000	94 000	97 000	1 208 000
Nynäshamn		100 000	661 500	698 400	82 000	1 541 900
Nässjö		120 000	450 800	331 200	65 000	967 000
Ockelbo		50 000		91 000	30 000	171 000
Olofström		50 000		126 000	49 000	225 000
Orsa		50 000	80 000	57 500	30 000	217 500
Orust	50 000	50 000	397 000	254 100	68 000	769 100

Flernivåsamverkan främjar barnets bästa

Osby		50 000	215 000	562 100	50 000	877 100
Oskarshamn			558 500	845 400	68 000	1 471 900
Ovanåker		50 000	50 000	461 700	50 000	611 700
Oxelösund		50 000	347 400	108 000	51 000	556 400
Pajala		50 000	388 700			438 700
Partille		160 000	751 100	520 000	64 000	1 495 100
Perstorp	160 000	50 000	292 670			342 670
Piteå		140 000	2 628 860	888 800	92 000	3 749 660
Ragunda		50 000	375 700		30 000	455 700
Robertsfors	50 000	50 000	393 700			443 700
Ronneby		110 000	242 000		79 000	431 000
Rättvik			385 270	341 300	61 000	787 570
Sala		80 000	564 270	1 024 200	54 000	1 722 470
Salem		75 000	1 081 570	554 200	54 000	1 764 770
Sandviken		135 000	591 000	429 600	97 000	1 252 600
Sigtuna	550 000	190 000	1 050 700	950 300	83 000	2 274 000
Simrishamn		50 000	443 400	372 200	70 000	935 600
Sjöbo		65 000		297 000	55 000	417 000
Skara		70 000	485 900	485 400	64 000	1 105 300
Skellefteå		230 000		756 000	117 000	1 103 000
Skinnskatteberg	220 000	50 000	356 500	70 200	31 000	507 700
Skurup		60 000	554 790	343 900	58 000	1 016 690
Skövde		200 000	913 700	344 400	87 000	1 545 100
Smedjebacken	50 000		342 300	40 000	432 300	
Sollefteå	450 000	60 000	406 600	602 300	69 000	1 137 900
Sollentuna		290 000	485 262	861 700	87 000	1 723 962
Solna	50 000	240 000	1 529 570	350 000	89 000	2 208 570
Sorsele			320 900	59 500	30 000	410 400
Sotenäs		50 000		255 100	30 000	335 100
Staffanstorps	50 000	120 000	374 500	261 500		756 000
Stenungsund		110 000	437 700	571 900	73 000	1 192 600
Stockholm	50 000	2 950 000	15 741 240	9 760 000	614 000	29 065 240
Storfors		50 000	338 800	117 000	30 000	535 800
Storuman		50 000	736 000	145 000	46 000	977 000
Strängnäs		140 000	597 900	240 000	83 000	1 060 900
Strömstad		50 000	355 500	133 000	51 000	589 500
Strömsund		50 000	428 200	507 900	50 000	1 036 100
Sundbyberg		180 000	1 186 970	588 000	92 000	2 046 970
Sundsvall	550 000	320 000	1 147 530	2 300 000	134 000	3 901 530
Sunne		50 000	512 300	184 500		746 800
Surahammar					32 000	32 000
Svalöv	300 000		482 500	481 000	54 000	1 017 500
Svedala		110 000	336 700	752 500	66 000	1 265 200

Flernivåsamverkan främjar barnets bästa

Svenljunga		50 000	355 000	175 000	45 000	625 000
Säffle	400 000	50 000	606 770	220 300		877 070
Säter		50 000	466 700	385 000	57 000	958 700
Sävsjö		50 000	159 000	203 000	36 000	448 000
Söderhamn		80 000	520 000	992 600	74 000	1 666 600
Söderköping		60 000	150 000	581 000	49 000	840 000
Södertälje		350 000	1 946 600		116 000	2 412 600
Sölvesborg		60 000		628 700	53 000	741 700
Tanum		50 000	1 374 610	390 000	63 000	1 877 610
Tibro		50 000	367 300	225 000	30 000	672 300
Tidaholm		50 000	352 500	240 000	54 000	696 500
Tierp		80 000	731 070	268 500	78 000	1 157 570
Timrå	450 000	60 000	409 600	712 500	42 000	1 224 100
Tingsryd	450 000		360 270	232 100	66 000	658 370
Tjörn		60 000	758 230	213 000	50 000	1 081 230
Tomelilla		50 000	474 100	153 300	54 000	731 400
Torsby		50 000	368 200	130 500	63 000	611 700
Torsås		50 000	339 000	216 800	40 000	645 800
Tranemo		50 000	754 640		52 000	856 640
Tranås		70 000	169 000	351 400	54 000	644 400
Trelleborg		170 000	542 900	417 700	80 000	1 210 600
Trollhättan			1 112 800	840 000	97 000	2 049 800
Trosa	300 000	60 000	416 900	230 000	57 000	763 900
Tyresö		200 000	1 269 870	1 888 200	82 000	3 440 070
Täby		290 000	1 652 170	1 710 000	96 000	3 748 170
Töreboda		50 000	391 100		37 000	478 100
Uddevalla		210 000	931 300	542 000	97 000	1 780 300
Ulricehamn		90 000	609 700	392 700	63 000	1 155 400
Umeå	400 000	410 000	1 670 000	2 118 600	177 000	4 375 600
Upplands Väsby	190 000	471 000	525 000	74 000	1 260 000	
Upplands-Bro			525 900	1 260 000	35 000	1 820 900
Uppsala		740 000	2 124 900	4 875 000	188 000	7 927 900
Uppvidinge		50 000		175 000	45 000	270 000
Vadstena		50 000		201 200	51 000	302 200
Vaggeryd	305 000	60 000	369 900	420 000	44 000	893 900
Valdemarsvik		50 000	203 000	237 200	36 000	526 200
Vallentuna			1 088 870	1 689 000	70 000	2 847 870
Vansbro		50 000		230 400	35 000	315 400
Vara		60 000	369 100	403 200	51 000	883 300
Varberg		230 000	1 162 170	1 530 000	109 000	3 031 170
Vaxholm		50 000	150 000	389 900	38 000	627 900
Vellinge		150 000	663 270	551 700	77 000	1 441 970
Vetlanda		100 000		237 100	72 000	409 100

Flernivåsamverkan främjar barnets bästa

Vilhelmina	350 000	50 000		130 500	32 000	212 500
Vimmerby		60 000	459 700	612 500	55 000	1 187 200
Vindeln	350 000	50 000			30 000	80 000
Vingåker		50 000	752 230	359 100	45 000	1 206 330
Värgårda		50 000	463 970			513 970
Vänersborg		125 000	993 470	1 027 500	73 000	2 218 970
Vännäs		50 000	392 000	282 800	47 000	771 800
Värmdö			883 800	506 800	83 000	1 473 600
Värnamo		130 000	602 800	1 260 000	84 000	2 076 800
Västervik		110 000	448 800	1 372 000		1 930 800
Västerås		510 000	690 000	2 070 000	154 000	3 424 000
Växjö		320 000	1 379 700	688 000	134 000	2 521 700
Ydre	300 000	50 000	220 600	166 600	31 000	468 200
Ystad		95 000	325 100	540 000	81 000	1 041 100
Åmål		50 000	734 770	235 900		1 020 670
Ånge		50 000	389 600	315 000	51 000	805 600
Åre		50 000	351 300	264 600	56 000	721 900
Årjäng		50 000	338 200	176 000	38 000	602 200
Åsele			315 000	90 000	30 000	435 000
Åstorp		70 000	728 990	422 100		1 221 090
Åtvidaberg	400 000	50 000	351 800	251 200	44 000	697 000
Älmhult		70 000	427 200	641 500	62 000	1 200 700
Älvdalen		50 000		228 000		278 000
Älvkarleby		50 000	398 300		44 000	492 300
Älvsbyn			381 800	154 800		536 600
Ängelholm		140 000	234 500	805 000	90 000	1 269 500
Öckerö		50 000	503 500	411 600	43 000	1 008 100
Ödeshög		50 000	318 200		30 000	398 200
Örebro	470 000	510 000	3 134 870	2 800 000	139 000	6 583 870
Örkelljunga		50 000	364 500	170 100	46 000	630 600
Örnsköldsvik		200 000	1 365 670	1 005 000	101 000	2 671 670
Östersund		220 000	968 000	465 300	107 000	1 760 300
Österåker		200 000	965 400	1 500 500	66 000	2 731 900
Östhammar		80 000	1 301 700	402 500	61 000	1 845 200
Östra Göinge		60 000	65 000	447 300	57 000	629 300
Överkalix		50 000	285 000	47 800		382 800
Övertorneå		50 000	335 300	175 000	30 000	590 300
Totalsumma	11 580 950	35 360 000	194 999 962	182 870 600	18 164 000	431 480 562

Kulturrådet
Box 27215, 102 53 Stockholm
Besök: Borgvägen 1-5
Tel: 08 519 264 00
E-post: kulturradet@kulturradet.se

© Statens kulturråd 2023
ISBN: 978-91-89748-10-1

kulturradet.se